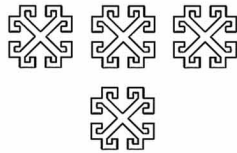

Lewiler kitaby

Giriş

«Lewiler» kitaby Hudaýyň Musa pygambere kanunlardyr görkezmeler bermegi bilen dowam edýär. Kitabyň ady lewi tiresinden bolan adamyň ady bilen baglanyşdyrylýar. Lewiler mukaddes çadyrda Rebbiň aýratyn hyzmatkärleridiler. Ruhanylar lewi maşgalasyndan gelip çykdylar. Kitabyň uly bölegi ruhanylaryň we beýleki lewileriň borçlaryny beýan edýär. Olar gurbanlyklar, Hudaýa sadakalar we Günäden Saplanma Güni ýaly dini baýramlary geçirýärler. Günä mukaddes öýi murdar eden zat arkaly kesgittenildi. Günäden saplanmaklyk dürli gurbanlyklary öz içine aldy. Bu gurbanlyklar kitapda jikme-jik suratlandyrylýar. Gurbanlyklaryň ahyrky maksady adamlaryň Hudaý bilen gatnaşygyny dikeltmekdi. Şeýle hem Lewiler kitaby iýmit üçin ulanyp boljak halal haýwanlar, egin-eşik üçin ulanylmaly matalar we garyplara edilmeli alada hakyndaky kanunlardan ybaratdyr.

Kitapda her kyrk dokuz ýyldan, bir ýyly baýram etmek barada gürüň edilýär. Şol ýyl ýer başky eýesine gaýtarylyp berilmelidi (25-nji bap, 8-nji aýatdan 17-nji aýada çenli). Her ýedinji ýyl ýer ekişsiz galdyrylmalydy (25-nji bap, 1-nji aýatdan 6-njy aýada çenli). Ýer hakyndaky kanunlar gaty wajypdy, çünki ýer aslynda Hudaýyňkydy; şeýle hem hojalyklaryň we tutuş jemgyýetiň ykdysady esasydy.

Kitabyň köp bölegini kanunlar tutýar. Beýleki bölümlerde halk ýa-da ruhanylar Hudaýyň görkezmelerine gulak asanda ýa-da ret edende, olara näme bolýandygy suratlandyrylýar. Hudaý Özüne garşy baş göterenleri dessine jezalandyrdy, Özüne gulak asanlara bolsa şu wadany berdi:

«Men siziň arazyňda bolup, siziň Hudaýyňyz bolaryn, sizem Meniň halkym bolarsyňyz. Müsürlileriň guly bolup galmasyňlar diýip, sizi

Müsürden alyp çykan Hudaýyňyz Reb Mendirin. Sizi olaryň elinden azat edip, başyňyzy dik tutduryp ýöreden Mendirin» (26-njy bab, 12-nji, 13-nji aýatlar).

Mazmuny

Sadakalar we gurbanlyklar baradaky kanunlar	1:1-7:38
Harunyň we onuň ogullarynyň ruhanylyga bellenişi.	8:1-10:20
Halallyk we haramlyk baradaky kanunlar	11:1-15:33
Günäden saplanma günü	16:1-34
Durmuşda we Hudaýa sežde etmekte mukaddes bolmak baradaky kanunlar	17:1-27:3
Dürli meseleler baradaky kanunlar	(17:1-20:27)
Ruhanylar üçin düzgünler	(21:1-22:33)
Dini baýramlar üçin görkezmeler	(23:1-25:55)
Ýalkanyşlar we jezalar.	(26:1-46)
Rebbe wadalar we gurbanlyklar baradaky kanunlar	(27:1-34)

1-nji bab

Ýakma gurbanlygy

¹ Reb Özüne ýüz tutulýan çadyrdan Musany çagyryp, oňa şeýle diýdi: ² «Ysraýyl halkyna aýt, Rebbe mal gurbanlyk bermek isleýänler, goý, gara mallardan ýa-da dowarlardan bersinler. ³ Siz gara maly ýakma gurbanlyk berseňiz, malyňyz şikessiz öküççe bolsun. Rebbiň bu gurbanlygy siziň adyňyzdan kabul ederi ýaly, siz bu ýakma gurbanlygyny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getiriniň. ⁴ Ýakma gurbanlyk berýän malyň eýesi, onuň kellesine elini goýsun we Hudaý ol maly sizi günäleriňizden saplaýan gurbanlyk hökmünde kabul eder. ⁵ Soňra öküççäniň eýesi Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn. Harunyň ogullary – ruhanylar bolsa onuň ganyny Rebbe hödür edip, ony Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ⁶ Soňra gurbanlyk malyň eýesi, ony deriden çykaryp, böleklesin. ⁷ Ruhany Harunyň ogullary gurbanlyk sypasynyň üstünde odun örüp, ot ýaksynlar. ⁸ Soňra Harunyň ogullary – ruhanylar, böleklenen eti, malyň kellesidir içýagy bilen bilelikde, gurbanlyk sypasynyň üstünde ýanyp duran otda goýsunlar. ⁹ Malyň garyn içegeleri we aýaklary suwa ýuwulsyn. Ruhany bolsa bularyň hemmesini gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbe

tutuşlygyna ot üsti bilen berilýän bu ýakma gurbanlygynyň ysy Oňa ýakymlydyr.

¹⁰ Dowarlardan alnan janly ýakma gurbanlyk berilýän bolsa, onda bu gurbanlyk janlysy hiç bir şikessiz goç ýa-da erkeç bolsun. ¹¹ Malyň eýesi gurbanlyk janlysynyň damagyny gurbanlyk sypasynyň demirgazyk tarapynda, Rebbiň huzurynda çalsyn. Harunyň ogullary – ruhanylar bolsa, gurbanlyk janlysynyň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serp-sinler. ¹² Soňra malyň eýesi gurbanlyk janlysyny böleklesin. Ruhany bolsa, ol bölekleri janlynyň kellesidir içýagy bilen bilelikde gurbanlyk sypasynda ýanyp duran ot-da goýsun. ¹³ Gurbanlyk janlysynyň garyn içegeleri we aýaklary suwa ýuwulsyn. Onsoň ruhany bularyň hemmesini gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbe tutuşlygyna ot üsti bilen berilýän bu ýakma gurbanlygynyň ysy, Oňa ýakymlydyr. ¹⁴ Eger Rebbe ýakma gurbanlyk hökmünde guş hödürlenilýän bolsa, onda siziň gurbanlyk guşuňyz gumry ýa-da kepderi bolsun. ¹⁵ Ruhany gurbanlyk guşunyň boýununy ýolup, onuň kellesini gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Onuň ganyny gurbanlyk sypasynyň gapdalyna sykyp akdyrsyn. ¹⁶ Ruhany guşuň petekesini içindäki zatlary bilen bile alyp, gurbanlyk sypasynyň gündogar tarapyna, kül atylýan ýere taşlasyn. ¹⁷ Soňra ruhany guşuň ganatlarýndan tutup, ony ikä bölsün, ýöne bölekleri biri-birinden doly bölüp aýyrmasyn. Onsoň ol guşy gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbe tutuşlygyna ot üsti bilen berilýän bu ýakma gurbanlygynyň ysy, Oňa ýakymlydyr.

2-nji bab

Galla sadakasy

¹ Kimde-kim Rebbe galla sadakasyny bermekçi bolsa, ol sadaka saýlama bugdaý unundan berilsin. Sadaka berýän, unuň üstüne zeýtun ýagyny guýup, ýakymly ysly tütetgini onuň üstünde goýsun. ² Onsoň galla sadakasy Harunyň ogullaryna – ruhanylara getirilip berilsin. Ruhany zeýtun ýagyna garylan saýlama bugdaý unundan bir goşawujyny, ýakymly ysly tütetginiň baryny alyp, olary gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbiň ýoluna ot üsti bilen berlen bu sadaka paýynyň ysy, Oňa ýakymlydyr. ³ Galla sadakasynyň galany Harun bilen onuň ogullarynyňky bolsun. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadaka örän mukaddes sadakadyr.

⁴ Eger siz tamdyrda ýapylan petiri sadaka bermekçi bolsaňyz, onda ol saýlama bugdaý unundan bişirilen, zeýtun ýagyna ýugrulan, hamyrmaýasyz külçeler ýa-da ojakda bişirilen, ýüzüne zeýtun ýagy çalnan

çelpekler bolsun. ⁵Eger tabada bişirilen galla sadakasyny bermekçi bolsaňyz, onda ol saýlama bugdaý unundan, zeýtun ýagyna ýugrulyp bişirilen petir bolsun. ⁶Sadaka berýän petiri dograp, üstüne zeýtun ýagyny guýsun - bu galla sadakasydyr. ⁷Eger siziň berýän galla sadakaňyz saçda bişirilen petir çörek bolsa, onda ol saýlama bugdaý unundan edilen hem-de zeýtun ýagyna ýugrulan bolsun. ⁸Rebbe şeýle bişirilen galla sadakasyny hödür ediň. Çörek ruhana getirilip berlenden soň, ol ony gurbanlyk sypasynyň ýanyna alyp barsyn. ⁹Ruhany Rebbiň ýoluna berilýän bu sadaka paýyny galla sadakasyndan bölüp aýryp, ony gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadakanyň sy Oña ýakymlydyr. ¹⁰Galla sadakasynyň galan bölegi, Harun bilen onuň ogullarynyňky bolsun. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadaka paýy örän mukaddesdir.

¹¹Rebbe sadaka berjek çöregiňiz hiç wagt hamyrmaýaly bolmasyn. Çünki Rebbe ot üsti bilen berilýän bu sadaka hamyrmaýaly bolmaly däldir ýa-da bal goşulmaly däldir. ¹²Siz bu zatlary Rebbe ekiniziň ilkinji hasyl sadakasy hökmünde berip bilersiňiz. Emma olar gurbanlyk sypasynda ýakymly ys çykarmak üçin ýakylmasyn. ¹³Siz berýän galla sadakalaryňyza duz sepiň. Çünki duz Hudaýyňyz bilen baglaşan ähtiňiziň nyşanydyr. Berýän sadakalaryňyzyň hemmesine duz sepiň.

¹⁴Eger siz ekiniziň ilkinji hasylyny Rebbe galla sadakasy hökmünde hödür etmekçi bolsaňyz, ol döwlen täze bugdaý sümmülinden alnan we otda gowrulan bolsun. ¹⁵Oña zeýtun ýagyny goşup, ýakymly ysly tütetgini-de onuň üstüne goýuň. Bu galla sadakasydyr. ¹⁶Onsoň ruhany döwlen bugdaýyň belli bir mukdaryny we ýakymly ysly tütetgili zeýtun ýagyny alyp, olary gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Bu Rebbiň ýoluna ot üsti bilen berlen sadaka paýydyr.

3-nji bap

Salamatlyk gurbanlygy

¹Berýän sadakaňyz salamatlyk gurbanlygy bolup, siz uly mal öldürmekçi bolsaňyz, onuň öküz ýa sygyrdygynyň parhy ýok, ol şikessiz mal bolmalydyr. ²Malyň eýesi gurbanlyk malynyň kellesine elini goýup, Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzynda onuň damagyny çalsyn. Harunyň ogullary - ruhanylar gurbanlygyň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarypyna serpsinler. ³⁻⁴Siz salamatlyk gurbanlygyndan bar içýaglary hem-de garyň içegeleriň daşyndaky bar ýagy, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen, bagryň ýüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alyp, olary

Rebbe ot üsti bilen berilyän gurbanlyk paýy hökmünde hödür ediň. ⁵ Onsoň Harunyň ogullary bulary gurbanlyk sypasynyň üstünde ýanyp duran otdaky ýakma gurbanlygy bilen bile ýaksynlar. Rebbe ot üsti bilen berilyän bu gurbanlygyň sýy, Oňa ýakymlydyr.

⁶ Eger salamatlyk gurbanlygy hökmünde Rebbe dowar süriňizden gurbanlyk hödür etmekçi bolsaňyz, onda ol goçmy, goýunmy, tekemi, geçimi parhy ýok, ol şikessiz dowar bolmalydyr. ⁷ Eger siz goýun gurbanlyk bermekçi bolsaňyz, onda ony Rebbiň huzuryna getirmelişiňiz. ⁸ Malyň eýesi gurbanlyk janlysynyň kellesine elini goýup, onuň damagyny Rebbe yüz tutulýan çadyryň önünde çalsyn. Harunyň ogullary onuň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ⁹⁻¹⁰ Malyň eýesi salamatlyk gurbanlygy üçin hödür edilen janlynyň ähli ýaglaryny: goýnuň türresiniň düýbünden kesilip alnan guýruk ýagynyňdyr içýaglarynyň baryny we garyn içegeleriň daşyndaky ýaglaryň baryny, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen, bagryň yüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alyp, olary Rebbe ot üsti bilen berilyän gurbanlyk paýy hökmünde hödür etsin. ¹¹ Onsoň ruhany bulary alyp, Rebbe ot üsti bilen berilyän iýmit sadakasy hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn.

¹² Eger geçi gurbanlyk bermekçi bolsaňyz, siz ony Rebbiň huzuryna getirmelişiňiz. ¹³ Malyň eýesi onuň kellesine elini goýup, Rebbe yüz tutulýan çadyryň önünde onuň damagyny çalsyn. Harunyň ogullary gurbanlyk janlysynyň ganyny gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpsinler. ¹⁴⁻¹⁵ Malyň eýesi gurbanlyk janlysynyň bar içýaglaryny hem-de garyn içegeleriniň daşyndaky ähli ýagyny, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň yüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alyp, olary Rebbe ot üsti bilen berilyän gurbanlyk paýy hökmünde hödür etsin. ¹⁶ Onsoň ruhany bulary alyp, Rebbe ot üsti bilen berilyän iýmit sadakasy hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Onuň sýy Rebbe ýakymlydyr. Gurbanlygyň ähli ýagy Rebbe hödür edilsin. ¹⁷ Siz nirede ýaşasaňyz-da, etiň ýagyny we ganyny iýmäň. Bu siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedi parz bolsun».

4-nji bab

Tötänlikden edilen günäler üçin berilyän sadakalar

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁻³ «Ysraýyl halkyna aýt: „Kimde-kim Men Rebbiň size beren buýruklarymy tötänden bozup, günä etse, eger baş ruhany günä iş edip, halky ýazykly etse, onda ol şikessiz bir öküzçäni öldürüp, ony Rebbe günä üçin gurbanlyk hökmünde hödür etsin.

⁴Öküzçäni Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna, Rebbiň huzuryňa getirsin we elini öküzçäniň kellesine goýup, Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn. ⁵Onsoň baş ruhany öküzçäniň ganyndan birazragyny alyp, ony Rebbe yüz tutulýan çadyra getirsin. ⁶Baş ruhany gana barmagyny batyryp, Rebbiň huzuryňa – iň mukaddes otagyň tutusynyň öňüne gany ýedi gezek sepelesin. ⁷Soňra baş ruhany Rebbe yüz tutulýan çadyrdaky – Rebbiň huzuryndaky ýakymly ysly tütetgi ýakylýan gurbanlyk sypasynyň şahlaryna biraz gan çalsyn. Öküzçäniň galan ganyny bolsa, ol Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyndaky ýakma gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ⁸⁻⁹Baş ruhany günä üçin gurbanlyk hökmünde berlen bu öküzçäniň bar içyaglaryny, garyn içegeleriniň daşyndaky ýaglaryny, biläki iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň yüzündäki ýag perdesini böwrekler bilen bile alsyn. ¹⁰Baş ruhany bu malyň ýagyny-da edil salamatlyk gurbanlygy üçin öldürilen öküzüň ýaglarynyň alnyşy ýaly alyp, olary ýakma gurbanlyk sypasynda ýaksyn. ¹¹⁻¹²Emma baş ruhany öküzçäniň derisini, bar etini, kellebaşyagyny, garyn-içegelerini garyn-gajagy bilen, garaz, öküzçäniň diňe ýagyndan başga bar zadyny düşelgäniň daşyndaky bir halal ýere, kül üýsmeginiň üstüne çykardyp ýakdyrsyn.

¹³⁻¹⁴Eger bütin Ysraýyl halky öz Hudaýy Rebbiň beren buýrukларыny tötänlikden bozup, günä edip, bu günä iş hem jemagatdan ýaşyrylyp, olaryň eden günäleriniň üstü açylan badyna, jemagat günä üçin gurbanlyk hökmünde bir öküzçäni Rebbe yüz tutulýan çadyryň öňüne getirsin. ¹⁵Halkyň ýaşululary Rebbiň huzurynda ellerini öküzçäniň kellesine goýup, şol ýerde onuň damagy çalysyn. ¹⁶Baş ruhany öküzçäniň ganyndan birazragyny alyp, ony Rebbe yüz tutulýan çadyra getirsin. ¹⁷Onsoň baş ruhany barmagyny gana batyryp, ony ýedi gezek Rebbiň huzuryňa – iň mukaddes otagyň öňüne sepelesin. ¹⁸Soňra baş ruhany Rebbe yüz tutulýan çadyrda Rebbiň huzuryndaky gurbanlyk sypasynyň şahlaryna biraz gan çalsyn. Galan gany bolsa, ol Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyndaky ýakma gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ¹⁹Baş ruhany öküzçäniň ähli ýagyny alyp, ony gurbanlyk sypasynda ýaksyn. ²⁰Baş ruhany günä gurbanlygy üçin berlen öküzçe bilen näme eden bolsa, bu öküzçe bilen hem şeýle etsin. Ol halky günä üçin gurbanlyga berlen bu öküzçe bilen günäsinden saplasyn we Hudaý halkyň günäsini geçer. ²¹Soňra baş ruhany öküzçäni düşelgäniň daşyna çykardyp, ony-da birinji öküzçäni ýakdyryşy ýaly edip ýakdyrsyn. Bu halkyň günä üçin gurbanlygydyr.

²²⁻²³Eger baştutanlardan biri öz Hudaýy Rebbiň beren buýrukларыny tötänlikden bozup, günä edip, eden günäsi oňa duýdurylan badyna, ol

gurbanlyk hökmünde şikessiz bir erkeji getirsin. ²⁴ Ol erkejiň kellesine elini goýup, ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde, Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn. Bu günä üçin gurbanlykdyr. ²⁵ Ruhany bolsa günä gurbanlyk janlysynyň ganyna barmagyny batyryp, ony ýakma gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çalsyn. Galan gany bolsa, ol ýakma gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ²⁶ Erkejiň bar ýagyny, ruhany edil salamatlyk gurbanlygynyňky ýaly edip, gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen erkeç bilen günälini günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

²⁷⁻²⁸ Eger ýönekeý halkdan biri Rebbiň beren buýruklaryny tötänlikden bozup, günä edip, günäsi oňa duýdurylan badyna, ol bir şikessiz geçini gurbanlyk bersin. ²⁹ Ol elini günä gurbanlyk janlysynyň kellesine goýup, ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde, Rebbiň huzurynda onuň damagyny çalsyn. ³⁰ Ruhany onuň ganyna barmagyny batyryp, ol ony ýakma gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çalsyn. Galan gany bolsa ol sypanyň düýbüne döksün. ³¹ Edil salamatlyk gurbanlygynyň bar ýagyny alyş ýaly, ruhany bu geçiniň hem ähli ýagyny alsyn. Soňra Rebbe ýakymly ys çykarmak üçin ony gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen geçi bilen günälini günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer. ³² Eger günäli kişi günä gurbanlygy üçin guzy bermekçi bolsa, onda ol şikessiz guzy bolsun. ³³ Malýň eýesi elini guzynyň kellesine goýup, ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde, günä üçin gurbanlyk hökmünde onuň damagyny çalsyn. ³⁴ Ruhany barmagyny günä gurbanlyk janlysynyň ganyna batyryp, ony ýakma gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çalsyn. Galan gany bolsa, ol gurbanlyk sypasynyň düýbüne döksün. ³⁵ Salamatlyk gurbanlygy üçin öldürilen goýnuň bar ýagynyň alnyşy ýaly, bu günä gurbanlygy üçin hödürlenlen guzynyň hem ähli ýagy alynsyn. Ruhany ony alyp, Rebbe ot üsti bilen berlen beýleki gurbanlyklar bilen bile gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen guzy bilen günälini günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

5-nji bap

Günä üçin berilmeli gurbanlygynyň ýagdaýlary

¹ Kimdir biri bolan işi görüp ýa-da bilibem, bolan işe şaýatlyk etmegi soralarda, ondan boýun gaçyrsa, ol öz jezasyny çekmelidir.

² Kimdir biri haram saýylýan zada - haram wagşy haýwanyň maslygyna

ýa-da haram mal-garanyň maslygyna, ýa-da haram süýrenijileriň we mör-möjekleriň maslygyna tötänlikde galtaşsa, onda ol muny aňan badyna, murdar we ýazykly saýylýandyr. ³Kimdir biri murdarlygyna, haram edýän islendik zada tötänlikden galtaşsa, onda ol muny aňan badyna, ýazykly saýylsyn. ⁴Kimdir biri ýamanlyk ýa-da ýagşylyk etmek üçin, soňny saýman tötänden ant içse, onda ol muny aňan badyna, nähili ant içilendigine garamazdan, ýazykly saýylsyn. ⁵Eger kimde-kim şulardan birini edip, günä gazanandygyna göz ýetirse, ol eden günäsini boýun alsyn. ⁶Ol eden günäsi üçin töleg hökmünde sürüden bir urkaçy janlyny - goýny ýa-da geçini Rebbe günä gurbanlygy üçin getirsin. Ruhany günä gurbanlygy üçin berlen goýun ýa-da geçi bilen günälini günäsinden saplasyn. ⁷Eger günäliniň goýna gurby çatmaýan bolsa, eden günäsi üçin töleg hökmünde Rebbe iki sany gumry ýa-da iki kepderi getirsin. Olaryň biri günä gurbanlygy, beýlekisi bolsa ýakma gurbanlygy üçindir. ⁸Ol bulary ruhana getirip bersin. Ruhany önürti günä gurbanlygy üçin niýetlenen guşy Hudaýa hödür edip, onuň boýun oňurgasyny ýazdysyn, yöne onuň kellesini ýolup aýyrmasyn. ⁹Onsoň ruhany günä gurbanlyk guşunyň ganyndan gurbanlyk sypasynyň gapdalyna biraz sepelep, galan gany gurbanlyk sypasynyň düýbüne akdysyn. Bu günä üçin gurbanlykdyr. ¹⁰Beýlekisini ruhany höküm boýunça, ýakma gurbanlygy üçin Hudaýa hödür etsin. Şeýdip, ruhany günä gurbanlygy üçin berlen gumry ýa-da kepderi bilen günälini günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

¹¹Eger günäliniň iki gumra ýa-da iki kepderä gurby çatmaýan bolsa, onda ol eden günäsi üçin sadaka hökmünde, ondan bir batmana barabar saýlama bugdaý ununy getirsin. Onuň üstüne zeýtun ýagy guýulmasyn ýa-da ýakymly ysly tütetgi goýulmasyn, çünki bu günä üçin gurbanlykdyr. ¹²Ol ony ruhana getirip bersin. Ruhany undan Rebbiň ýoluna hödürlenen paý hökmünde bir goşawuç alyp, ony Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka paýy bilen bile gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Bu günä üçin gurbanlykdyr. ¹³Ýokarda agzalan günälerden birini eden günälini ruhany günä gurbanlygy üçin berlen un bilen günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer. Galan un galla sadakasy ýaly ruhanynyňky bolar“».

Ýazyk üçin gurbanlyk

¹⁴Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁵«Eger kimdir biri tötänlikde Rebbe berilmeli sadakalary bermän günä gazansa, onda ol Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde, sürüden şikessiz bir goç getirsin. Ýazyk gurbanlygynyň

bahasy mukaddes öýüň ölçegine görä kümüş bilen kesgitlensin. ¹⁶ Ol Hudaýa berilmeli sadakalarynyň baryny, üstüne goşmaça başden birini goşup, ruhana bersin. Ruhany ýazyk gurbanlygyna berlen goç bilen, günälini günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer.

¹⁷ Eger kimde-kim Rebbiň beren buýruklarynyň birini tötänlikde bozup, günä gazansa, ol ýazyklydyr we öz jezasyny çekmelidir. ¹⁸ Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde sürüden bir şikessiz goç ýa-da şonuň ýerini tutjak zat getirsin. Ruhany şu goç arkaly günälini tötänlikde eden günäsinden saplasyn we Hudaý onuň günäsini geçer. ¹⁹ Bu seniň Rebbe garşy eden günäň üçin töleg hökmünde berilýän ýazyk üçin gurbanlykdyr».

6-njy bab

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Eger kimdir biri amanat ýa-da girew goýan kişi biwepalyk etse, ýa-da ogurlyk etse, ýa-da ony aldap, Rebbiň tabşyryklaryny bozsa, ³⁻⁴ ýa ýiten zady tapyp alybam, bu hakda ýalandan ant içip, ynsanyň edäýjek zatlarynyň birini edip günä gazanyp, soňam öz eden günäsine düşüňip, zorluk ýa-da hile bilen alan ýa-da özüne amanat berlen, ýa-da biri tarapyndan ýitirilen we özüniň tapan zadyny, ⁵ ýa-da ýalandan ant içen islendik zadyny bütinligine we onuň başden bir gymmatyny-da üstüne goşup, öz ýazygyny bilen badyna, ony eýesine gaýtaryp bersin. ⁶ Soňra ol özüniň Rebbe ýazyk gurbanlygy hökmünde, ruhana sürüden bir şikessiz goç ýa-da onuň ýerini tutjak başga bir zat getirip bersin. ⁷ Onsoň ruhany Rebbiň huzurynda günälini günäsinden saplasyn we şonda onuň nähili günä edendigine garamazdan, Hudaý onuň günäsini geçer».

Ýakma gurbanlygy baradaky düzgünler

⁸ Reb Musa şeýle diýdi: ⁹ «Haruna we onuň ogullaryna tabşyr. Ýakma gurbanlygynyň berliş kadasy şeýledir: „Ýakma gurbanlygy uzakly gije gurbanlyk sypasynyň üstünde goýulmalydyr. Gurbanlyk sypasyndaky ot bolsa, öçürilmeli däldir. ¹⁰ Ertesi irden ruhany egnine zygyr matadan tikilen içki geýimini we onuň üstünden zygyr matadan tikilen lybaslaryny geýsin. Soňra ol gurbanlyk sypasynyň üstündäki otda ýanan ýakma gurbanlyk malynyň külünü aýryp, ony gurbanlyk sypasynyň gapdalynda goýsun. ¹¹ Onsoň ruhany zygyr matadan tikilen lybaslaryny çykaryp, başga eşiklerini geýsin we küli düşelgäniň daşyna çykaryp, halal ýere döksün. ¹² Gurbanlyk sypasynyň üstündäki ot mydama ýanyp dursun. Ol hiç haçan sönmesin. Ertirlerine ruhany oduň üstüne odun atsın.

Ýakma gurbanlyk malynyň böleklenen etlerini onuň üstüne örsün. Salamatlyk gurbanlyklarynyň ýagyny-da otda ýaksyn. ¹³ Gurbanlyk sypasynyň üstünde hemişelik ot ýanyp dursun, ol hiç haçan öçmesin“.

Galla sadakasy baradaky düzgünler

¹⁴ «Galla sadakasynyň berliş kadasy şeýledir: „Ony Harunyň ogullary Rebbiň huzurynda, gurbanlyk sypasynyň önünde bersinler. ¹⁵ Ruhany galla sadakasynyň zeýtun ýagyna garylan saýlama unundan we onuň üstündäki ýakymly ysly tütetgiden goşawujyny dolduryp alyp, olary Rebbiň ýoluna ot üsti bilen berilýän sadaka paýy hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Onuň ysy Rebbe ýakymlydyr. ¹⁶ Onuň galanyny Harun we onuň ogullary iýsin. Ondan petir bişirilip, olar mukaddes ýerde, Rebbe yüz tutulýan çadyryň howlusynda iýilsin. ¹⁷ Ol hamyrmaýasyz bolsun. Men muny Rebbe ot üsti bilen berlen sadakalarymdan olaryň paýy hökmünde berdim. Edil günä gurbanlygy we ýazyk gurbanlygy ýaly bu galla sadakasy hem örän mukaddes sadakadyr. ¹⁸ Harunyň neslinden bolan her bir erkek göbekli bu galla sadakasyndan iýip biler. Bu Rebbe ot üsti bilen berlen sadakalardan onuň nesilleri üçin ebedilik paýdyr. Bu galla sadakasyna Harunyň ogullaryndan başga galtaşan her kes betbagtçylyga uçar“.

¹⁹ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁰ «Harunyň we onuň ogullarynyň mesh edilen* günü Rebbe bermeli sadakasy, ine, şundan ybaratdyr. Saýlama bugdaý ununyň ondan bir batmanyny gündelik sadaka hökmünde bersinler. Onuň ýarysý ertirine, beýleki ýarysý agşamyna berilsin. ²¹ Ol un zeýtun ýagyna ýugrulyp, saçda ýaga bişirilen petir bölekleri, Rebbe ýakymly ys çykarmak üçin galla sadakasy hökmünde hödür edilsin. ²² Galla sadakasyny Harunyň neslinden bolan baş ruhany taýýarlamalydyr. Bu Rebbiň ebedi parzydyr. Ol tutuşlygyna ýakylsyn. ²³ Ruhanynyň berýän her bir galla sadakasy tutuşlygyna ýakylmalydyr, ol iýilmeli däldir».

Günä üçin gurbanlyk

²⁴ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁵ «Haruna we onuň ogullaryna aýt, günä üçin gurbanlygyň berliş kadasy şeýledir: Günä gurbanlyk malynyň damagy Rebbiň huzurynda, ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde çalynsyn. Bu örän mukaddes gurbanlykdyr. ²⁶ Ony günä gurbanlygy

* ^{6:20} Mesh etmek – kimdir birini depesinden ýag guýup, ruhanylyga ýa-da ýolbaşçylyga bellemek. Sözlüğe seret.

üçin hödür eden ruhany iýsin. Ol mukaddes ýerde, Rebbe yüz tutulýan çadyryň howlusynda iýilsin. ²⁷Harunyň ogullaryndan başga gurbanlyk malynyň etine, galtaşan her kes betbagtçylyga uçrar. Eger onuň gany egin-eşiğe sýçrasa, ol mukaddes ýerde ýuwulsyn. ²⁸Gurbanlyk malynyň eti gaýnadylan toýun gap döwülsin. Eger ol бүрүнç gapda gaýnadylan bolsa, ol gap sürtgiç bilen sürtülip, suw bilen çaykalsyn. ²⁹Ruhanylar urugyndan bolan her bir erkek göbekli ondan iýip biler. Bu gurbanlyk örän mukaddes gurbanlykdyr. ³⁰Emma mukaddes otagda günäden saplamak üçin, Rebbe yüz tutulýan çadyryň içine gany getirilen günä gurbanlyk malynyň eti iýilmeli däldir. Ol oda ýakylmalydyr».

7-nji bap

Ýazyk gurbanlygy baradaky düzgünler

¹Ýazyk gurbanlygy örän mukaddes gurbanlykdyr. Onuň berliş kadasy şeýledir: ²Ýazyk gurbanlyk malynyň damagy ýakma gurbanlyk malynyň öldürilýän ýerinde çalnyp, onuň gany gurbanlyk sypasynyň çar tarypyna serpilsin. ³⁴Onuň ähli ýagy: guýruk ýagy, garyn içegeleriniň daşyndaky ýagy, bildäki iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň ýüzündäki ýag perdesi böwrekler bilen bile alnyp, Rebbe hödür edilsin. ⁵Ruhany olary Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk hökmünde gurbanlyk sypasynda ýaksyn. Bu ýazyk üçin gurbanlykdyr. ⁶Ruhany maşgalasyndan bolan her bir erkek göbekli ol mal etinden iýsin. Ol mukaddes ýerde iýilsin, çünki bu gurbanlyk örän mukaddes gurbanlykdyr. ⁷Ýazyk gurbanlygynyň berliş kadasy-da edil günä üçin gurbanlygynyň berliş kadasy ýalydyr. Ýazyk gurbanlygynyň eti ýazyklyny günäsinden saplaýan ruhanyňky bolsun. ⁸Islendik kişiniň ýakma gurbanlygyny hödürleýän ruhany gurbanlyga berlen malyň derisini özüne alsyn. ⁹Tamdyrda, pitide ýa-da saçda taýýarlanan islendik galla sadakasy ony Hudaýa hödürleýän ruhanyňky bolsun. ¹⁰Emma zeýtun ýagyna garylan ýa-da gury, bişirilmedik galla sadakasy Harun nesilleriniň arasynda deň paýlaşylsın».

Salamatlyk gurbanlygy baradaky düzgünler

¹¹«Rebbe hödür edilýän salamatlyk gurbanlygynyň berliş kadasy şeýledir: ¹²⁻¹³Eger kimdir biri salamatlyk gurbanlygyny Hudaýa alkyş hökmünde hödürleýän bolsa, onda ol gurbanlyk beriljek mal bilen birlikde zeýtun ýagyna ýugrulan külçeler, ýüzüne zeýtun ýagy çalnan çelpekler we zeýtun ýagyna ýugrulyp, saýlama bugdaý unundan bişirilen petir we

çörek hödür etsin. ¹⁴ Bularyň hersinden bir çöregi Rebbe üwreme sadakasy hökmünde bersin. Olar salamatlyk gurbanlygynyň ganyny, gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpýän ruhanynyňky bolsun. ¹⁵ Rebbe alkyş hökmünde berlen salamatlyk gurbanlyk malynyň eti bolsa, hödür edilen günü iýilsin. Gurbanlyk etiniň ýekeje bölegi-de ertire galdyrylmasy. ¹⁶ Eger hödür edýän sadakaňyz aýdylan ýa-da meýletin sadaka bolsa, onda ol hödür edilen günü iýilsin. Ondan artyp galany ertesi gün iýilsin. ¹⁷ Ondan artyp galany bolsa, üçlenji gün oda ýakylsyn. ¹⁸ Eger salamatlyk gurbanlygynyň etinden üçlenji gün iýilse, onda ol kabul bolmaz we ony hödür eden üçin hasaba alynmaz. Ol nejisdir, ondan iýen ýazykly bolar. ¹⁹ Eger gurbanlyk malynyň eti islendik haram zada galtaşsa, ol iýilmesin, oda ýakylsyn, halal eti murdar saýylmadyk kişi iýip biler. ²⁰ Eger kimde-kim murdar bolubam, Rebbe hödür edilen salamatlyk gurbanlyk malynyň etinden iýse, ol öz halkyndan çetleşdirilsin. ²¹ Eger kimde-kim islendik haram zada – ynsan murdarlyklaryna, haram mala ýa-da islendik haram jandara galtaşybam, Rebbe hödür edilen salamatlyk gurbanlygynyň etinden iýse, ol öz halkyndan çetleşdirilsin». ²² Reb Musa şeýle diýdi: ²³ «Ysraýyl halkyna aýt: „Öküziň, goýnuň ýa-da geçiniň hiç bir ýagyny iýmesinler. ²⁴ Ölen malyň ýa-da ýyrtyjylaryň parçalan malynyň ýagy her hili maksatlar üçin ulanylyp bilner, emma ol hiç haçan iýilmeli däldir. ²⁵ Kimde-kim Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk malynyň ýagyndan iýse, ol Ysraýyl halkyndan çetleşdirilsin. ²⁶ Nirede ýaşandyklaryna garamazdan, guşuňkymy ýa-da haýwanyňkymy parhy ýok, olar hiç hili gan iýmesinler. ²⁷ Eger kimde-kim gan iýse, nämäniň ganydygynyň parhy ýok, ol öz halkyndan çetleşdirilsin“».

²⁸ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁹ «Ysraýyl halkyna aýt: „Kim Rebbe salamatlyk gurbanlygyny hödür etmekçi bolsa, ol Rebbe aýratyn sadakany öz salamatlyk gurbanlyk malyndan bersin. ³⁰ Sadaka berýän adamyň özi gurbanlyk berlen malyň ýagyny onuň döşi bilen birlikde getirip, olary Rebbe ot üsti bilen berilýän göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrsyn. ³¹ Ruhany ýagy gurbanlyk sypasynda ýaksyn, emma gurbanlyk malynyň döşi Harunyň ogullarynyňky bolmalydyr. ³² Şeýle hem salamatlyk gurbanlygyňyzyň sag buduny-da sadaka hökmünde ruhana beriň. ³³ Gurbanlyk malynyň paý hökmünde berilýän bu sag buduny, salamatlyk gurbanlygynyň ganyny we ýagyny hödürlän ruhany alsyn. ³⁴ Çünki Men Ysraýyl halkyndan olaryň salamatlyk gurbanlyklaryndan Rebbe göterme sadakasy hökmünde hödürlenen döşi we sag budy aldym. Olary Men Ysraýyl halkyndan ruhany Haruna we onuň ogullaryna ebedilik

paý hökmünde berdim. ³⁵Harunyň we onuň ogullarynyň Rebbe ruhany hökmünde gulluk etmäge başlan günlerinden bári Rebbe ot üsti bilen berilýän sadakalardan olara degişli paý şudur“. ³⁶Munuň Ysraýyl halkyndan ebedilik parz hökmünde ruhanylara berilmelidigini, Haruny we onuň ogullaryny wezipä bellän günü Reb maňa buýurdy. ³⁷Ýakma gurbanlygynyň, galla sadakasynyň, günä gurbanlygynyň, ýazyk gurbanlygynyň, belleme sadakasynyň we salamatlyk gurbanlygynyň berliş kadasy şulardan ybaratdyr. ³⁸Sinaý çölünde Reb Özüne gurbanlykdyr sadakalar bermekligi Ysraýyl halkyna buýran günü Ol Musa bu tabşyrygy berdi.

8-nji bab

Harunyň we onuň ogullarynyň ruhanylyga bellenilmegi

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁻³ «Haruny we onuň ogullaryny, olaryň ruhanlyk lybaslaryny, mesh ýagyny, günä gurbanlyk öküçesini, iki sany goçy we petirli sebedi al-da, bütin halky Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna üýşür». ⁴ Musa Rebbiň buýruşy ýaly-da etdi. Bütin halk Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna ýygandy. ⁵ Musa halka ýüzlenip: «Men Rebbiň özüme beren şu aşakdaky tabşyryklaryny ýerine ýetirmelidirin» diýdi. ⁶ Şundan soň, Musa Haruny we onuň ogullaryny öňe çykaryp, olardan ýuwunmaklaryny talap etdi. ⁷ Soňra Musa Harunyň egnine uzyn köynek we don geýdirip, onuň bilini guşak bilen guşady. Musa onuň donunyň üstünden efot* geýdirip, ony bezelen kemer bilen Harunyň arkasyna berkitdi. ⁸ Onuň döşüne gursakça dakyp, onuň içine Urymy we Tummymy** saldy. ⁹ Musa Harunyň kellesine selle orady. Selläniň öň tarapynda bolsa, altyn bezegi – mukaddes täjji goýdy. Musa bar zady Rebbiň tabşyryşy ýaly etdi. ¹⁰ Soňra Musa mesh ýagyny alyp, ony mukaddes çadyra we onuň içindäki ähli enjamlara çalyp, olary mukaddes etdi. ¹¹ Ýagdan ýedi sapa gurbanlyk sypasynyň üstüne sepeläp, ol gurbanlyk sypasyny, onuň ähli gap-gaçlaryny, gazany we tagany mukaddes etdi. ¹² Bagyş etmek üçin, Musa Harunyň depesinden mesh ýagyny guýdy. ¹³ Onsoň Musa Harunyň ogullaryny getirdi. Olaryň eginlerine köyneklerini geýdirip, billerine guşak guşap, kellelerine selle orady. Musa bar zady Rebbiň özüne tabşyryşy ýaly etdi. ¹⁴ Soňra ol günä gurbanlygy

* ^{8:7} *Efot* – bu baş ruhanyň ýeňsiz üstki geýimi. Sözlüğe seret.

** ^{8:8} *Urym we Tummym* – Hudaýyň islegini bilmek üçin ruhanylar tarapyndan ulanylýan iki sany daş. Olary nähili ulanandyklary anyk belli däl. Sözlüğe seret.

öküzçesini idip getirdi. Harun we onuň ogullary, ellerini öküžçäniň kellesine goýdular. ¹⁵ Musa öküžçäniň damagyny çaldy. Ol öküžçäniň ganyndan alyp, ony gurbanlyk sypasynyň şahlaryna barmagy bilen çalyp, gurbanlyk sypasyny halallady. Galan gany bolsa, ol gurbanlyk sypasynyň düybüne dökdü. Şeýdip, Musa gurbanlyk sypasyny halallamak üçin ony mukaddes etdi. ¹⁶ Onsoň Musa garyn içegeleriň daşyndaky bar ýaglary we bagryň ýüzündäki ýag perdesini, iki böwregi daşynyň ýagy bilen alyp, olary gurbanlyk sypasynda ýakdy. ¹⁷ Emma öküžçäniň özüni, derisini, etini we garyn-gajagyny, Rebbiň özüne tabşyryşy ýaly, Musa düşelgäniň daşyna çykardyp ýakdyrды.

¹⁸ Soňra ol ýakma gurbanlygy üçin berilýän goçy getirdi. Harun we onuň ogullary ellerini goçuň kellesine goýdular. ¹⁹ Goçuň damagy çalyndy. Musa onuň ganyndan alyp, gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdi. ²⁰ Ol goçy bölekledi, kellesini we içýagyny, onuň galan bölekleri bilen bile oda ýakdy. ²¹ Goçuň garyn-içegeleri we aýaklary ýuwlandan soň, Musa goçy bütinligine gurbanlyk sypasynda ýakdy. Bu ýakymly ys çykarmak üçin berilýän ýakma gurbanlygydy, ýagny Rebbiň Musa tabşyryşy ýaly, Rebbe ot üsti bilen berlen gurbanlykdy.

²² Soňra ol hödür edilen ikinji goçy, belleme goçuny getirdi. Harun we onuň ogullary ellerini goçuň kellesine goýdular. ²³ Musa goçuň damagyny çalyp, onuň ganyndan aldy. Harunyň sag gulagynyň ýumşak etli ýerine, sag eliniň we sag aýagynyň başam barmagyna gan çaldy. ²⁴ Onsoň Harunyň ogullaryny öňe çykardylar. Musa olaryňam sag gulaklarynyň ýumşak etli ýerine, sag elleriniň we sag aýaklarynyň başam barmaklaryna gan çaldy. Galan gany bolsa, ol gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdi. ²⁵ Soňra Musa goçuň ýaglaryny – guýruk ýagyny, garyn-içegeleriň daşyndaky bar ýaglary, bagryň ýüzündäki ýag perdesini, iki böwregi daşynyň ýagy bilen we sag budy aldy. ²⁶ Musa Rebbiň huzuryndaky petirli sebetden bir petiri, zeýtun ýagyna ýugrulan hamyrmaýasyz külçäni, bir çelpegi alyp, olary ýagyň we goçuň sag budunyň üstünde goýdy. ²⁷ Bu zatlaryň hemmesini Musa Harun bilen onuň ogullarynyň eliniň aýasynda goýup, Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrdy. ²⁸ Soňra Musa bu zatlary olaryň ellerinden alyp, olary gurbanlyk sypasynda, ýakma gurbanlygy bilen bilelikde ýakdy. Bu Rebbe ot üsti bilen berlen ýakymly ysly belleme sadakasydy. ²⁹ Onsoň Musa döşi alyp, ony Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrdy. Bu belleme goçundan Musanyň paýydy. Musa bar zady Rebbiň tabşyryşy ýaly etdi. ³⁰ Musa mesh ýagyndan we gurbanlyk sypasynyň üstündäki gandandan

alyp, Harunyň üstüne we eşiklerine, onuň ogullarynyň üstüne we eşiklerine sepeledi. Şeýdip, Haruny we onuň eşiklerini, onuň ogullaryny we olaryň eşiklerini bagyş etdi. ³¹ Onsoň Musa Haruna we onuň ogullaryna şeýle diýdi: «Eti Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzynda bişiriň-de, ony şol ýerde belleme sadakalary üçin niýetlenen sebetdäki çörek bilen iýiň. Hudaý maňa: „Muny Harun we onuň ogullary iýsin“ diýdi. ³² Etden we çörekden artanyň bolsa ýakyň. ³³ Belleme dabarasý tamamlanýança, siz ýedi günläp, Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyndan daşlaşmaň. Çünki bellenne dabarasý ýedi gün dowam etmelidir. ³⁴ Bu günki ýerine ýetirilen her bir iş Hudaýyň tabşyrygy boýunça, siziň günäleriňizden saplanmagyňyz üçin edildi. ³⁵ Siz ýedi gije-gündiziň dowamynda Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzynda bolup, Rebbiň buýrugyny berjaý ediň, ýogsam ölersiňiz. Maňa Rebbiň buýrugy şeýledir». ³⁶ Harun we onuň ogullary Rebbiň Musa arkaly beren ähli tabşyryklaryny berjaý etdiler.

9-njy bap

Harun gurbanlyk berjär

¹ Sekizlenji gün Musa Haruny, onuň ogullaryny we Ysraýyl ýaşulularyny çagyrdy. ² Ol Haruna şeýle diýdi: «Özüňe günä gurbanlygy üçin bir şikessiz göläni, ýakma gurbanlygy üçin hem bir şikessiz goçy alyp, olary Rebbe hödür et. ³⁴ Ysraýyl halkyna-da aýt, goý, olar hem günä gurbanlygy üçin bir erkeji, ýakma gurbanlygy üçin hem şikessiz birýaşar göläni we guzyny Rebbiň huzurynda gurbanlyk edip bererleri ýaly, salamatlyk gurbanlygy üçin bir öküzçäni, bir goçy we zeýtun ýagyna garylan galla sadakasyny getirsinler, çünki bu gün Reb size görner». ⁵ Olar Musanyň buýran zatларыny Rebbe yüz tutulýan çadyryň önüne getirdiler we bütin halk golaýa gelip, Rebbiň huzurynda durdy. ⁶ Musa olara: «Rebbiň şöhratynyň size görneri ýaly, Rebbiň size beren tabşyrygy şudur» diýdi. ⁷ Onsoň Musa Haruna şeýle diýdi: «Gurbanlyk sypasyna golaý bar-da, öz günä gurbanlygyňy we ýakma gurbanlygyňy ber, özüňi we halkyňy günälerinden sapla. Rebbiň buýruşy ýaly, halky beren gurbanlygy bilen günälerinden sapla».

⁸ Harun gurbanlyk sypasynyň ýanyna baryp, özi üçin berilýän günä gurbanlyk gölesiniň damagyny çaldy. ⁹ Harunyň ogullary gurbanlygyň ganyny ruhana getirip berdiler. Harun barmagyny gana batyryp, gurbanlyk sypasynyň şahларыna çaldy we galan gany bolsa, ol gurbanlyk sypasynyň düýbüne dökdü. ¹⁰ Emma Harun günä gurbanlyk malynyň

ýagyny – iki böwregi daşynyň ýagy bilen we bagryň ýüzündäki ýag perdesini gurbanlyk sypasynda ýakyp, Rebbiň Musa tabşyryşy ýaly etdi. ¹¹ Malýň galanyny ol deri bilen bile düşelgäniň daşynda ýakdy. ¹² Soňra ol ýakma gurbanlyk malynyň damagyny çaldy. Harunyň ogullary gurbanlygyň ganyny onuň ýanyna getirdiler, Harun gany gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdí. ¹³ Harunyň ogullary ýakma gurbanlyk malyny böleklere bölüp, ony kellesi bilen bile Haruna getirip berdiler. Harun olary tutuşlygyna gurbanlyk sypasynda ýakdy. ¹⁴ Harun garyn-çegegeleri we aýaklary ýuwup, olary ýakma gurbanlygy bilen bilelikde gurbanlyk sypasynda ýakdy.

¹⁵ Soňra Harun halkyň gurbanlygyny hödürledi. Ol halkyň günäleri üçin gurban ediljek erkeji getirip, onuň damagyny çaldy-da, öňki gurbanlyk ýaly, muny hem günä gurbanlygy hökmünde hödürledi. ¹⁶ Harun ýakma gurbanlygyny-da hödürläp, ony höküm boýunça hödür etdi. ¹⁷ Onsoň ol galla sadakasyny hödürläp, ondan goşawujyny dolduryp aldy-da, ony gurbanlyk sypasynda ýakdy. Bu galla sadakasy ertirlerine berilýän ýakma gurbanlyklaryndan daşarydy. ¹⁸ Harun halk üçin salamatlyk gurbanlygy hökmünde berilýän öküziň we goçuň damagyny çaldy. Harunyň ogullary gany onuň ýanyna getirdiler. Harun gany gurbanlyk sypasynyň çar tarapyna serpdí. ¹⁹ Şeýle hem, Harunyň ogullary öküziň we goçuň ýaglaryny – guýruk ýaglaryny, garyn-çegegeleriň daşyndaky ýaglary, iki böwregi daşynyň ýagy bilen, bagryň ýüzündäki ýag perdesini Haruna getirip berdiler. ²⁰ Harun ilki ýagy döşleriň üstünde goýdy. ²¹ Soňra Musanyň tabşyryşy ýaly edip, Harun döşleri we sag budy Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrdy.

²² Harun günä gurbanlygyny, ýakma gurbanlygyny, salamatlyk gurbanlygyny berenden soň, ellerini halka tarap uzadyp, olara ak pata berdi we gurbanlyk sypasyndan aşak düşdi. ²³ Musa bilen Harun Rebbe yüz tutulýan çadyra girdiler, soňra daşary çykyp, halka ak pata berdiler. Şol wagt Rebbiň şöhraty bütin halka görüňdi. ²⁴ Rebbiň huzuryndan ot geldi, ot gurbanlyk sypasynyň üstündäki günä gurbanlygyny we ýagy ýakyp, olary küle öwürdi. Bu ahwalaty gören bütin halk gygyryşyp ýüzin ýykyldy.

10-njy bap

Nadabyň we Abyhuwyň eden günäsi

¹ Bir gün Harunyň ogullary Nadap bilen Abyhu kül atarlaryny alyp, oňa köz saldylar we onuň üstüne ýakymly ysly tütetgini goýup, ony Rebbiň huzuryňa eltdiler. Emma bu ot mukaddes däl, çünki Reb

ony olara hödürlän diýip tabşyryk bermändi. ²Rebbiň huzuryndan duýdansyz ot gelip, Harunyň ogullaryny ýakyp kül etdi we olar Rebbiň huzurynda şol bada jan berdiler. ³Onsoň Musa Haruna: «Ine, bu Rebbiň: „Hyzmatymy edýän ruhanýlar, Meniň mukaddesligime hormat goýmalydyrlar. Bütin halk Meni şöhratlamalydyr“ diýeni şudur» diýdi. Harun sesini çykarmady. ⁴Musa Harunyň daýysy Uzygeliň ogullary Mişagel bilen Elsapany çagyryp olara: «Öňe çykyň-da, garyndaşlaryňyzy mukaddes otagyň önünden aýryp, düşelgäniň daşyna çykaryň» diýdi. ⁵Olar öňe çykyp, Musanyň aýdysy ýaly, olary köýneklerinden tutup, düşelgäniň daşyna çykardylar. ⁶Soňra Musa Haruna we onuň ogullary Elgazar bilen Ytamara şeýle diýdi: «Saçlaryňyz daralmadyk bolmasyn, ýas baglap, ýakaňyzy ýyrtmaň. Eger siz şularyň birini etseňiz ölersiňiz we Rebbiň gazaby bütin halkyň başyndan iner. Emma siziň garyndaşlaryňyz we bütin Ysraýyl halky Rebbiň ot üsti bilen ýok edenleri üçin ýas tutup bilerler. ⁷Siz welin Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyndan aýrylyp, daşary çykmaň, ýogsam ölersiňiz, çünki depäňize Rebbiň mesh ýagy sürtülendir». Olar Musanyň buýruşy ýaly etdiler.

⁸Reb Haruna şeýle diýdi: ⁹«Özüňem, ogullaryňam Rebbe yüz tutulýan çadyra çakyr ýa-da şerap içip girmäň, ýogsam ölersiňiz. Bu siziň nesilleriňiz üçin hem ebedilik parzdyr. ¹⁰Siz mukaddes zat bilen ýönekeý zady, halal bilen haramy biri-birinden tapawutlandyrmalysyňyz. ¹¹Meniň Musanyň üsti bilen size beren parzlarymy, siz Ysraýyl halkyna öwretmelisiňiz».

¹²Musa Haruna we onuň galan ogullary Elgazar bilen Ytamara şeýle diýdi: «Rebbe ot üsti bilen berlen sadakalardan artan galla sadakasyny alyň. Ondan petiri bişirip, ony gurbanlyk sypasynyň ýanynda iýiň, çünki ol örän mukaddes sadakadyr. ¹³Siz ony mukaddes ýerde iýmelisiňiz. Bu Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyklar seniň we ogullaryňnyň paýydyr. Çünki Reb maňa şeýle buýurdy. ¹⁴Emma Rebbe göterme sadaka hökmünde berlen döş bilen üwreme sadaka hökmünde budy sen öz ogullaryň we gyzlaryň bilen bile islendik halal ýerde iýip bilersiň. Çünki bular Ysraýyl halkynyň salamatlyk gurbanlyklaryndan saňa we seniň çagalaryňa berlen paýdyr. ¹⁵Üwreme sadakasy hökmünde budy we Rebbe ýokary galdyrylan göterme sadakasy hökmünde döşi olar Rebbe ot üsti bilen berilýän ýag gurbanlygy bilen birlikde getirsinler. Bular Rebbiň tabşyryşy ýaly, saňa we seniň ogullaryňa ebedilik berlen paý bolsun». ¹⁶Onsoň Musa günä gurbanlygy erkejini sorady, görse, ol eýýäm ýakylan eken. Muňa Musanyň gaty gahary gelip, ol Harunyň

aman galan ogullary Elgazar bilen Ytamara şeýle diýdi: ¹⁷ «Näme üçin siz günä gurbanlygyny mukaddes öýüň ýanynda iýmediňiz? Ol örän mukaddes gurbanlykdyr, ony size Reb Öz huzurynda halky günälerinden saplamagyňyz üçin berdi ahyrin. ¹⁸ Gurbanlyk malynyň gany mukaddes otaga getirilmändir. Meniň tabşyrygyma görä, siz bu gurbanlygy hökman mukaddes öýüň ýanynda iýmelidiňiz». ¹⁹ Harun Musa ýüzlenip şeýle diýdi: «Ine, meniň ogullarym bu gün Rebbiň huzurynda günä hem-de ýakma gurbanlyklaryny berdi. Meniň başymdan bolsa, betbagtçylyk indi, muňa garamazdan, bu gün men günä gurbanlygynydan iýen bolsam, bu Rebbe ýararmydy?» ²⁰ Muny eşiden Musa onuň bilen razylaşdy.

11-nji bap

Halal we haram jandarlar hakynda kanunlar

¹ Reb Musa hem-de Haruna şeýle diýdi: ²⁻³ «Ysraýyl halkyna aýdyň, guryr ýerde ýaşayan jandarlaryň arasyndan siziň iýip biljekleriňiz şulardyr: goşatoýnakly, gäwüşeyän islendik haýwany. ⁴⁻⁶ Emma gäwüş gaýtaryan haýwanlardan ýa-da goşatoýnakly haýwanlardan düýäni, sakartorsugy we towşany iýmeli dälisiňiz, çünki olar gäwüş gaýtaryýarlar, emma olar goşatoýnakly dälidirler, bular siziň üçin haramdyr. ⁷ Goşatoýnaklydygyna garamazdan, doňuz hem siziň üçin haramdyr, çünki ol gäwüş gaýtarmaýar. ⁸ Şu yokarda agzalan haýwanlaryň etini iýmän, olaryň maslygyna galtaşman, olar siziň üçin haramdyrlar. ⁹ Suwda ýaşayan ähli jandarlardan şulary iýip bilersiňiz: Akar suwda ýa-da deňizdedigine garamazdan, ähli ýüzgüçli hem teňňeli jandarlary iýip bilersiňiz. ¹⁰ Suwda ýaşayan islendik ýüzgüçsiz we teňňesiz sürenijiler we deňizdäki beýleki kiçi jandarlaryň ählisi siziň üçin nejisdir. ¹¹ Bu jandarlar Ysraýyl halky üçin nejisligine galsyn. Olaryň etini iýmän, olaryň maslygyna galtaşman. ¹² Suwda ýaşayan ýüzgüçsiz we teňňesiz jandarlaryň bary siziň üçin nejisdir. ¹³ Guşlardan şu aşakdakylar siziň üçin nejisdir. Bürgüt, garaguş we derýa bürgüdi; ¹⁴ çayçaňňalak, laçynyň ähli görnüşleri; ¹⁵ garganyň ähli görnüşleri; ¹⁶ düýegeuş, hüwi, çarлак, gyrgynyň ähli görnüşleri; ¹⁷ baýguş, jüptün, uly baýguş, ¹⁸ ak baýguş, gotan we dazarkel; ¹⁹ leglek, hoggaryň ähli görnüşleri, hüýpüýpik we ýarganat; ²⁰ Dört ayakly, ganatly mör-möjekleriň hemmesi siziň üçin nejisdir. ²¹ Ýöne dört ayakly ganatly mör-möjeklerden, ýerde böker ýaly aýagy bogunlylaryny iýip bilersiňiz. ²² Olardan çekirtge görnüşlileri, çöl çekirtge görnüşlileri,

jyzlan görnüşlileri, yaşyl çekirtge görnüşlileri iyip bilersiňiz. ²³ Emma galan dört ayakly, ganatly mör-möjekleriň bary siziň üçin nejisdir.

²⁴ Kimde-kim olaryň maslygyna galtaşa, ol agşama çenli murdar saýylsyn. ²⁵ Kimde-kim bularyň maslygynyň islendik bölegini göterse, ol eşiklerini ýuwsun we agşama çenli murdar saýylsyn. ²⁶ Toýnakly bolup, emma toýnagy ýaryk bolmadyk ýa-da gäwüş gaýtarmaýan her bir haýwan, siziň üçin haramdyr. ²⁷ Dört ayakly jandarlaryň arasynda penjesini ýere urup yöreyänleriniň bary siziň üçin haramdyr. Kimde-kim bu haýwanlaryň maslygyna galtaşa, ol agşama çenli murdar saýylsyn. ²⁸ Olaryň maslygyny göteren adam eşiklerini ýuwsun, ol agşama çenli murdar saýylsyn. Çünki bu haýwanlar siziň üçin haramdyr.

²⁹⁻³⁰ Guryýer süýrenijilerden şular: ýalman, syçan, görnüşine görä uly suwulgan, hažžyk, zemzen, suwulgan, çäge suwulgany we hameleon siziň üçin haramdyr. ³¹ Süýrenip yöreyän jandarlardan şular size haramdyr. Kimde-kim olaryň maslygyna galtaşa, ol agşama çenli murdar saýylsyn. ³² Bularyň biriniň maslygy bir zadyň üstüne gaçsa, şol zat haram bolar. Ol islendik ulanylýan zat, agaç gap bolsun, eginbaş bolsun, deri bolsun, halta bolsun, parhy ýok, olar suwa sokulyp çykarylmalýdyr we ol agşama çenli haram saýylmalýdyr. Şondan soň ol halal bolar. ³³ Eger bu jandarlaryň biriniň maslygy islendik toýun gabyň içine düşse, onuň içindäki ähli zat haraplanar we ol gaby döwüň. ³⁴ Islendik iýmit şular ýaly gapda ýuwulsa, ol iýmit haraplanar. Şular ýaly gapdan içilýän islendik içgiler-de haraplanar. ³⁵ Olaryň maslygynyň bir böleginiň üstüne gaçan islendik zat haraplanar. Tamdyrдыgyna ýa-da ojakdygyna garamazdan, ol ýykylmalýdyr. Olar harapdyr we siziň üçin hem harap bolmalýdyr. ³⁶ Muňa garamazdan, çeşme ýa-da suw howdany halallygyna galar, emma bu jandarlaryň maslygyna galtaşan islendik adam we islendik zat haraplanar. ³⁷ Eger olaryň maslygynyň bir bölegi, ekilmek üçin aýry goýlan islendik tohumyň üstüne gaçsa, ol halallygyna galýandyr. ³⁸ Emma olaryň maslygynyň bir bölegi ezilen tohumyň içine gaçsa, onda tohum siziň üçin harapdyr. ³⁹ Eger halal jandarlaryň biri ölüp, onuň maslygyna galtaşan her kes, agşama çenli murdar saýylsyn. ⁴⁰ Onuň etinden iýen adam, eşiklerini ýuwsun we ol agşama çenli murdar saýylsyn; onuň maslygyny göteren adam eşiklerini ýuwsun we ol agşama çenli murdar saýylsyn.

⁴¹ Guryýer süýrenijileriň bary siziň üçin nejisdir. Olar iýilmeli däldir.

⁴² Garnynda süşüp yöreyän jandarlary, dört ayakda süýrenip yöreyän jandarlary ýa-da köp ayakly süýrenip yöreyän jandarlary siz iýmeli dälsiňiz. Çünki olar siziň üçin nejisdirler. ⁴³ Süýrenip yöreyän jandarlardan

haýsydyr birini iýip, siz özüňizi murdar etmäň. ⁴⁴Çünki Men siziň Hudaýyňyz Rebdirin, şonuň üçin hem siz özüňizi bagyş edip, mukaddes boluň, çünki Men mukaddesdirin. Guryýer süýrenijilerini iýip, siz özüňizi murdar etmäň. ⁴⁵Men Reb sizi Müsür topragyndan, siziň Hudaýyňyz bolmak üçin alyp geldim. Siz mukaddes bolmalysyňyz, çünki Men mukaddesdirin». ⁴⁶⁻⁴⁷Bu kanun haram bilen halaly, iýilýän jandar bilen iýilmeyän jandary biri-birinden tapawutlandyrmak üçin niýetlenendir. Şeýle hem ýerde ýaşayan haýwanlar, guşlar, suwda ýaşayan jandarlar, guryýer süýrenijileri hakyndaky kanundyr.

12-nji bap

Aýalyň çaga dograndan soň tämizlenişi

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna aýt: „Eger göwreli aýal ogul dogursa, edil aýbaşy görýän döwründäki ýaly, ol aýal ýedi günläp murdardyr. ³Doglan çaga sekizlenji gün sünnet edilsin. ⁴Aýalyň gandan tämizleniş döwri otuz üç gün dowam eder. Ol özüniň tämizleniş döwri gutarýança, hiç bir mukaddes zada galtaşmasyn ýa-da mukaddes öýe girmesin. ⁵Eger aýal gyz dogursa, ol edil aýbaşy görýän döwründäki ýaly, iki hepdeläp murdardyr. Onuň gandan tämizleniş döwri altmyş alty gün dowam eder. ⁶Ogul üçinmi ýa-da gyz üçin – parhy yok, aýal özüniň tämizleniş döwri tamamlanandan soň, ol ýakma gurbanlygy üçin birýaşar toklyny we günä gurbanlygy üçin bir kepderini ýa-da gumryny Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyndaky ruhana getirip bersin. ⁷Ruhany bu ýakma gurbanlyk janlysyny Rebbiň huzurynda hödür edip, ol aýaly murdarlygyndan tämizlesin. Şondan soň, ol aýal gan akma murdarlygyndan tämizlener. Ogul ýa-da gyz dograndygyna garamazdan, çaga dogran aýal üçin kanun şeýledir. ⁸Eger dogran aýalyň tokla gurby çatmasa, onda ol iki gumryny ýa-da iki kepderini – birini ýakma gurbanlygy üçin, beýlekisini günä gurbanlygy üçin getirsin. Ruhany-da ol aýaly hödür eden ýakma gurbanlyk janlysy bilen murdarlygyndan tämizlesin. Şondan soň ol aýal tämiz bolar“».

13-nji bap

Deri kesellerine degişli kanunlar

¹Reb Musa şeýle diýdi: ²«Eger kimdir biriniň derisinde paqgarma, gotur ýa-da menek peýda bolup, ol ýokanç deri keseline öwrülse, ol adam ruhany Harunyň ýa-da onuň ogullarynyň biriniň ýanyna getirilsin.

³ Ruhany onuň endamyndaky deri keselini barlasyn. Eger deriniň keselli yeriniň gyllary agaryp, ol deriden aşak geçen bolsa, onda bu ýokançly deri keselidir. Ruhany deri kesellini gözden geçirenden soň, ony murdar diýip yglan etsin. ⁴ Emma keselliniň endamyndaky menek ak bolup, ol deriniň astyna geçmän, deriniň keselli yeriniň gyllary agarmadyk bolsa, onda ruhany deri kesellini ýedi günläp aýry saklasyn. ⁵ Ýedinji gün ruhany deri kesellini gözden geçirsin. Eger deri keseli endama ýaýraman, öňkiligine galan bolsa, onda ruhany deri kesellini ýene-de ýedi günläp aýry saklasyn. ⁶ Ýedinji günde ruhany ony ýene gözden geçirsin. Eger deri keseli solup, endama ýaýramadyk bolsa, ruhany deri kesellini tämiz diýip yglan etsin. Bu diňe goturdyr, ol adam geýimlerini ýuwsun we diňe şondan soň ol tämiz bolar. ⁷ Ýöne deri keselli adam tämizlenmek üçin özüni ruhana görkezenden soň, gotur onuň endamyna ýaýrap ugrasa, ol ýene-de ruhanyň ýanyna gelsin. ⁸ Ruhany ony ýene-de gözden geçirsin. Eger gotur onuň endamyna ýaýran bolsa, ruhany deri kesellini murdar diýip yglan etsin. Bu ýokançly deri keselidir.

⁹ Eger kimdir biri ýokançly deri keseline ýoluksa, ol ruhanyň ýanyna getirilsin. ¹⁰⁻¹¹ Ruhany ony gözden geçirsin. Eger onuň derisinde ak pakgarma bolup, onuň üstündäki gyllar agaryp, onuň içinde gyp-gyzyl et gögeren bolsa, bu ötüşen ýokançly deri keselidir. Ruhany deri kesellini murdar diýip yglan etsin. Ruhana kesellini aýry saklamak gerek däl, çünki ol murdardyr. ¹²⁻¹³ Emma ýokançly deri keseli endama ýaýrap, ol keselliniň başyndan aýagyna çenli bütin endamyny tutan bolsa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger ýokançly deri keseli onuň tutuş endamyna ýaýran bolsa, ruhany kesellini tämiz diýip yglan etsin. Diňe bütin endamynyň agaranlygy üçin keselli tämizdir. ¹⁴ Emma keselliniň endamynda, ýaranyň içinde gyp-gyzyl et gögeren günü, ol murdardyr. ¹⁵ Ruhany ony ýene-de gözden geçirsin. Eger ruhany deridäki, ýaranyň içinde gyp-gyzyl et görse, ol deri kesellini murdar diýip yglan etsin. Ýaranyň içinde gögeren gyp-gyzyl et harapdyr, çünki ol ýokançly deri keselidir. ¹⁶ Emma ýaranyň içinde gögeren gyp-gyzyl et agarsa, ol deri keselli adam ruhanyň ýanyna gelsin. ¹⁷ Ruhany ony gözden geçirsin. Eger ýaranyň içinde gögeren gyp-gyzyl et agaran bolsa, ruhany deri kesellini tämiz diýip yglan etsin. Ol tämizdir.

¹⁸⁻¹⁹ Eger biriniň endamyna çyban çykyp, gowulaşandan soň çybanyň yerinde ak pakgarma ýa-da gyzlymytyl ak menek peýda bolsa, ol ruhana görkezilmelidir. ²⁰ Ruhany ony gözden geçirsin, eger şol gyzlymytyl ak menek deriden aşak geçip, ondaky gyllar agaran bolsa, ruhany ol adamy

murdar diýip yglan etsin. Ol çyban çykan ýerden dörän ýokançly deri keselidir. ²¹ Emma ruhany deri kesellini gözden geçirende, gyzlymytyl ak menegiň üstündäki gyllar agarmadyk bolsa we ol deriden aşak geçmedik bolsa, onda ruhany deri kesellini ýedi günläp aýry saklasyn. ²² Eger gyzlymytyl ak menek onuň bütin endamyna ýaýran bolsa, ruhany ony murdar diýip yglan etsin. Bu ýokançly deri keselidir. ²³ Emma bu menek bir ýerde bolup, endama ýaýramadyk bolsa, onda bu çybandan galan yzdyr. Ruhany ol adamy tämiz diýip yglan etsin.

²⁴⁻²⁵ Eger kimdir biriniň endamynda ýanyk bolup, ol ýanyk ýarasy gyzlymytyl ak ýa-da çuw-ak menege öwrülse, ruhany ony gözden geçirsin. Eger menekdäki gyllar agaryp, menek deriden aşak geçen bolsa, bu ýanykdan dörän ýokançly deri keselidir. Ruhany ol adamy murdar diýip yglan etsin. ²⁶ Emma ruhany ony gözden geçirende, menekdäki gyllar agarman, menek deriden aşak geçmän, gaýtam onuň reňki öçüşen bolsa, ruhany ol adamy ýedi günläp aýry saklasyn. ²⁷ Ýedinji gün ruhany ony gözden geçirsin. Eger menek endama ýaýraýan bolsa, ruhany ol adamy murdar diýip yglan etsin. Bu ýokançly deri keselidir. ²⁸ Emma bu menek bir ýerde bolup, ol endama ýaýraman, gaýtam, onuň reňki öçüşen bolsa, bu ýokançly deri keseli dälidir. Ruhany ol adamy tämiz diýip yglan etsin, çünki bu ýanyk ýarasýndan galan yzdyr.

²⁹⁻³⁰ Erkek adamyň ýa-da aýalyň kellesinde ýa-da eňginde deri keseli peýda bolsa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger deri keseli deriden aşak geçip, ondaky gyllar inçejik, sary bolsa, ruhany ony murdar diýip yglan etsin. Ol gijilewükdir; ol kellede we eňekde dörän ýokançly deri keselidir. ³¹ Ruhany gijilewük kesellini gözden geçirsin. Eger gijilewük deriden aşak geçmedik bolsa we onda gara gyllar ýok bolsa, onda ruhany gijilewükli adamy ýedi gün aýry saklasyn. ³²⁻³³ Ýedinji gün ruhany gijilewükli adamy gözden geçirsin. Eger gijilewük onuň endamyna ýaýramadyk bolsa we onda sary gyllar bolman, gijilewük deriden aşak geçmedik bolsa, ol keselli adam saçyny syrsyn, emma gijilewügiň üstüni syrmasyn. Ruhany ýaňky gijilewükli adamy ýene-de ýedi gün aýry saklasyn. ³⁴ Ýedinji gün ruhany gijilewük kesellini gözden geçirsin. Eger gijilewük endama ýaýramadyk bolsa we deriden aşak geçmedik bolsa, ruhany ony tämiz diýip yglan etsin. Ol eşiklerini ýuwsun, şondan soň ol tämiz bolar. ³⁵⁻³⁶ Eger gijilewük keselli tämiz diýlip yglan edilenden soň, gijilewük onuň endamyna ýaýrasa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger gijilewük endama ýaýran bolsa, onda ruhany sary gyllary tapjak bolup oturmasyn, ol murdardyr. ³⁷ Emma ruhanyň pikirçe, gijilewük öňki

durşuna galyp, oña gara gyllar çykan bolsa, onda gijilewük gowulaşandyr. Ol adam tämizdir we ruhany ony tämiz diýip yglan etsin.

³⁸⁻³⁹ Erkek adamyň ýa-da aýalyň derisinde ak menekler peýda bolsa, ruhany ony gözden geçirsin. Eger deridäki menekler agymtyl bolsa, bu deride ören örgündir, ol tämizdir. ⁴⁰ Eger bir adamyň saçy düşen bolsa, ol takyr kelledir, emma tämizdir. ⁴¹ Eger onuň maňlaý saçy we depe saçy düşen bolsa, ol takyr kelledir, emma tämizdir. ⁴² Emma takyr kellede ýa-da maňlaýda gyzlymytyl ak menek peýda bolsa, bu onuň takyr kellesinde ýa-da maňlaýynda dörän ýokançly deri keselidir. ⁴³⁻⁴⁴ Ruhany ony gözden geçirsin. Eger onuň takyr kellesindäki ýa-da maňlaýyndaky gyzlymytyl ak menek, deridäki ýokançly deri keseli ýaly bolsa, ol adam ýokançly deri keselidir we ol murdardyr. Ruhany ýokançly deri keselidigi üçin, ol adamy murdar diýip yglan etsin. ⁴⁵ Ýokançly deri keseli bolan adam sal-sal eginbaş geýip, saçyny daramasyn we eli bilen agzyny tutup: „Men – murdar, men – murdar“ diýip gygyrsyn. ⁴⁶ Ýokançly deri keseli aýrylyp gidýänçä, ol murdardyr. Ol ýeke ýaşamalydyr we düşelgäniň daşynda bolmalydyr».

Zeňe degişli kanunlar

«⁴⁷⁻⁴⁹ Egin-eşiğe degişli kadalar şeýledir. Ýünden ýa-da zygyr matadan tikilen eşikde, zygyr süýümiň ýa-da ýüňüň erşinde ýa-da argajynda bolsun, deride ýa-da deriden edilen islendik zatda bolsun, parhy ýok, onuň ýaşylrak ýa-da gyzylrak öwüsýän ýeri bar bolsa, ol zeňdir we ol ruhana görkezilmelidir. ⁵⁰ Ruhany zeňli zady gözden geçireninden soň, ony ýedi günläp aýry saklasyn. ⁵¹ Ýedinji günde ruhany zeňli zady ýene-de gözden geçirsin. Eger zeň eşikde, erişde ýa-da argaçda, deride ýa-da islendik bir deriden edilen zatda bolsa, ýaýraýan ýokançly zeňdir we ol haraplanandyr. ⁵² Erişden tikilen bolsun ýa-da argaçdan, ýündenmi ýa-da zygyr süýüminden, ýa-da deriden, parhy ýok, ol zeň ýaýran eşiği ruhany oda ýaksyn.

⁵³⁻⁵⁴ Ruhany ony gözden geçireninde, zeň eşiğe, erşe ýa-da argaja ýa-da deriden edilen islendik zada ýaýramadyk bolsa, ruhany şol zeňli zadyň ýuwulmagyny buýursyn. Soňra ony ýene-de ýedi günläp aýry saklasyn. ⁵⁵ Zeň ýokaşan zat ýuwlandan soň, ruhany ony gözden geçirsin. Eger zeňiň reňki ütgemedik bolsa, hatda zeň ýaýramadyk bolsa-da, ol haraplanandyr. Zeň eşiğiň içindemi ýa-da daşynda parhy ýok, ony oda ýakyň.

⁵⁶ Eger ruhany ony gözden geçirýärkä, bu zatlar ýuwlandan soň, zeňiň reňkiniň öçüşendigini görse, ol zeňi eşikden, erişden ýa-da argaçdan,

ýa-da deriden ýyrtyp aýyrsyn. ⁵⁷ Eger bu zeň eşikde, erişde ýa-da argaçda, ýa-da deriden edilen bir zatda peýda bolup, ol ýayrap başlasa, zeňli zady oda ýakyň. ⁵⁸ Emma eşik, eriş, argaç ýa-da deriden edilen islendik zat ýuwlandan soň, zeň aýrylan bolsa, onda ol ikilenç ýuwulsyn, şondan soň ol tämiz bolar.

⁵⁹ Tämiz ýa-da haraplanan diýip yglan etmek üçin, ýüň ýa-da zygyr matadan tikilen eşikde, erişde, argaçda ýa-da deriden edilen islendik zatda peýda bolan zeň baradaky kadalar şulardan ybaratdyr».

14-nji bap

Deri keselinden soňky tämizleniş

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Ýokançly deri keselli adamyň tämizlenýän döwüründäki kadasy şeýledir. Ýokançly deri kesellini ruhanynyň ýanyna getirsinler. ³⁻⁴ Ruhany düşelgäniň daşyna çykyp, ýokançly deri kesellini gözden geçirsin. Eger ýokançly deri keselli adam keselden gutulan bolsa, ruhany tämizlenmeli adam üçin iki sany diri halal guşy, kedr agajynyň bölegini, goýy-gyzyl reňkli sapagy we ýowşan getirmeklerini buýursyn. ⁵ Ruhany guşlaryň biriniň içi çeşme suwly toýun gabynyň üstünde soýulmagyny buýursyn. ⁶ Onuň özi bolsa, diri guşy, kedr agajynyň bölegini, goýy-gyzyl reňkli sapagy we ýowşany alyp, olary hem-de diri guşy, çeşme suwly toýun gabynyň üstünde öldürilen guşuň ganyna batyrsyn. ⁷ Onsoň ruhany ýokançly deri keselinden tämizlenmeli adamyň üstüne gandan ýedi gezek sepeläp, ony tämiz diýip yglan etsin. Soňra ol guşy açyk meýdana uçuryp goýbersin. ⁸ Tämizlenmeli adam geýimlerini ýuwup, endamyndaky ähli tüýlerini syrpy ýuwunsyn. Şonda ol tämiz bolar. Soňra ol düşelgä girsin, ýöne ýedi gün geçýänçä, öz çadyryna girmesin. ⁹ Ýedinji gün ol saçyny, sakgalyny, gaşyny, endamyndaky ähli tüýlerini syrsyn. Soňra ol geýimlerini ýuwup, suwa düşünsin. Şonda ol tämiz bolar.

¹⁰ Sekizlenji gün - ol adam iki sany bir ýaşar şikessiz goçy, bir sany şikessiz bir ýaşar guzyny, zeýtun ýagyna garylan ondan üç batmana barabar saýlama bugdaý ununy we bir şakäse zeýtun ýagyny galla sadakasy hökmünde ruhana getirip bersin. ¹¹ Tämizleýän ruhany tämizlenýän adamy şu zatlar bilen bilelikde Rebbiň huzuryna, Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna getirsin. ¹² Ruhany guzularyň birini alyp, ýazyk gurbanlygy hökmünde bir şakäse zeýtun ýagy bilen bile, olary Rebbe görme sadakasy hökmünde ýokary galdyrsyn. ¹³ Ol guzyny mukaddes ýerde - günä hem-de ýakma gurbanlyk malynyň soýulýan ýerinde soýsun. Çünki

ýazyk gurbanlygy-da, edil günä gurbanlygy ýaly, ruhanynyňky bolsun. Bu örän mukaddes gurbanlykdyr. ¹⁴ Ruhany ýazyk gurbanlygynyň ganyndan biraz alyp, ony tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň başam barmagyna we sag aýagyň başam barmagyna çalsyn. ¹⁵ Ruhany şol bir şakäse zeýtun ýagyndan alyp, ony öz çep eliniň aýasyna guýsun. ¹⁶ Onsoň çep elindäki ýaga sag eliniň barmagyny batyryp, ony ýedi gezek Rebbiň huzurynda sepelesin. ¹⁷ Elinde galan ýagdan ruhany tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň başam barmagyna we sag aýagyň başam barmagyna, ýazyk gurbanlyk malynyň gany sürtülen ýere çalsyn. ¹⁸ Elindäki ýagyň galanyny ruhany tämizlenýän adamyň kellesine çalsyn. Şeýdip, ruhany ol adamy Rebbiň huzurynda murdarlygyndan tämizlesin. ¹⁹ Murdar adamy murdarlygyndan tämizlemek üçin, ruhany günä gurbanlygyny hödür etsin. Soňra ol ýakma gurbanlyk malynyň damagyny çalsyn. ²⁰ Ruhany gurbanlyk sypasynyň üstünde ýakma gurbanlygyny we galla sadakasyny bersin. Şeýdip, ruhany ony murdarlygyndan tämizlesin. Şondan soň ol adam tämiz bolar.

²¹ Eger ol adam garyp bolup, bu zatlara gurby çatmasa, ol murdarlygyndan tämizlenmek üçin, Rebbe göterme sadaka hökmünde bir ýaşar goçy, galla sadakasy üçin zeýtun ýagyna garylan bir batmanyň ondan bir bölegine barabar bolan saýlama bugdaý ununy we bir şakäse zeýtun ýagyny ol ruhana getirip bersin. ²² Şeýle hem ol iki gumrynyň ýa-da iki kepderiniň birini günä gurbanlygy, beýlekisini ýakma gurbanlygy üçin hödür etsin. ²³ Sekizlenji gün gurbanlyk berýän adam bu gurbanlyklary özüniň tämizlenmegi üçin Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna, Rebbiň huzuryňa getirip, olary ruhana bersin. ²⁴ Ruhany ýazyk gurbanlyk goçyny we bir şakäse zeýtun ýagyny alyp, olary Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrsyn. ²⁵ Ruhany ýazyk gurbanlyk goçyny soýup, onuň ganyndan birazragyny alyp, ony tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň we sag aýagyň başam barmaklaryna çalsyn. ²⁶ Ruhany zeýtun ýagyndan birazragyny, özüniň çep eliniň aýasyna guýsun. ²⁷ Onsoň ruhany sag eliniň barmagyny çep elindäki ýaga batyryp, ony ýedi gezek Rebbiň huzurynda sepelesin. ²⁸ Ruhany elindäki ýagdan tämizlenýän adamyň sag gulagynyň ýumşak ýerine, sag eliniň we sag aýagyň başam barmaklaryna, ýazyk gurbanlygy goçynyň gany sürtülen ýere çalsyn. ²⁹ Elindäki ýagyň galanyny ruhany Rebbiň huzurynda tämizlenýän adamy haramlygyndan tämizlemek üçin, onuň kellesine çalsyn. ³⁰⁻³¹ Soňra ruhany ol adamyň gurbunyň çatyp, getiren

gumrularynyň ýa-da kepdeleriniň birini günä gurbanlygy, beýlekisini bolsa ýakma gurbanlygy hökmünde galla sadakasy bilen birlikde hödür etsin. Şeýdip, ruhany tämizlenýän adamy Rebbiň huzurynda murdarlygyndan tämizlesin. ³² Ýokançly deri keselli bolup, tämizlenmegi üçin sadaka bermäge gurby çatmaýan kişiler üçin kada şulardan ybaratdyr».

Jaýlardaky zeň

³³ Reb Musa bilen Haruna şeýle diýdi: ³⁴⁻³⁵ «Siz Meniň mülk edip berýän Kengan ýurduma baranyňyzdan soň, Men siziň öýleriňiziň birinde zeň döretsem, şol öýüň eýesi ruhanynyň ýanyna gelip: „Öýümde zeň peýda boldy“ diýsin. ³⁶ Ruhany öýi gözden geçirmäge gitmezden öň, öýüň içindäki bar zatlaryň daşa çykarylmagyny buýursyn, ýogsam, öýüň içindäki ähli zat haraplanar. Soňra ruhany öýi gözden geçirmäge gitsin. ³⁷⁻³⁸ Ol zeň ýeri gözden geçirsin. Eger zeň öýüň diwarynda bolup, ýaşylymtyl ýa-da gyzlymtyl menekler görnüşinde diwarda çuň ornan bolsa, ruhany öýden daşa çykyp, öýi ýedi günläp gulplap goýsun. ³⁹⁻⁴⁰ Ýedinji gün ruhany gelip, öýi ýene gözden geçirsin. Eger zeň öýüň diwarlaryna ýaýrap giden bolsa, ruhany zeň ýaýran daşlary aýyrdyp, olary galanyň daşyndaky harap zatlaryň zyňylýan ýerine taşlatsyn. ⁴¹ Ruhany öýüň içiniň suwagyny gyrdyryp alyp, ony galanyň daşyndaky harap zatlaryň zyňylýan ýerine taşlatsyn. ⁴² Aýrylan daşlaryň ýerine başga daşlar örülip, öý täzeden suwalsyn. ⁴³⁻⁴⁴ Daşlary sökülüp alnyp, suwagy gyrlyp aýrylyp, täzeden suwalandan soňam, ol öýde zeň peýda bolsa, ruhany baryp, ol öýi ýene-de gözden geçirsin. Eger zeň öýe ýaýran bolsa, ol öý harap saýylsyn. ⁴⁵ Ol öý ýykylmalydyr, onuň daşlary, agaçlary we öýüň ähli suwaglary, galanyň daşyna, harap zatlaryň zyňylýan ýerine çykarylyp taşlansyn. ⁴⁶ Kimde-kim „öý ýapyk“ diýlip yglan edilen döwürde oňa girse, ol aňsama çenli murdar saýylsyn. ⁴⁷ Kimde-kim ol öýde ýatsa ýa-da naharlansa, ol geyimlerini ýuwsun.

⁴⁸ Öý suwalandan soňra, ruhany gelip, öýi gözden geçirsin. Eger öýe zeň ýaýramadyk bolsa, ruhany öýi tämiz diýip yglan etsin, çünki bu zeňiň doly aýryldygydyr. ⁴⁹ Öýi halallamak üçin ruhany iki sany guşy, kedr agajynyň bölegini, goýy-gyzyl reňkli sapagy we ýowşany alsyn. ⁵⁰ Guşlaryň birini içi çeşme suwly toýun gabyň üstünde öldürsin. ⁵¹ Onsoň kedr agajynyň bölegini, ýowşany, goýy-gyzyl reňkli ýüpi diri guş bilen bilelikde alyp, olary çeşme suwly toýun gabynyň üstünde öldürilen guşuň ganyna batyrsyn-da, gany ýedi gezek öýüň içine sepelesin. ⁵² Şeýdip, ruhany öýi guşuň gany, çeşme suwy, diri guşy, kedr agajynyň

bölegini, ýowşany we goýy-gyzyl reňkli sapak bilen halallasyn. ⁵³ Ruhany diri guşy galanyň daşyna çykaryp, ony açyk meýdana uçuryp goýbersin. Şeýdip, ol öýi halallasyn, şondan soň öý tämiz bolar.

⁵⁴⁻⁵⁶ Her hili ýokançly deri keselleri: gijilewük, geýmide we öýde peýda bolan zeň, deri pakgarmasy, gotur, menek ýaly her dürli deri ýokanç keselleriň haçan harap we haçan tämizdigini kesgitleýän kadalar şulardan ybaratdyr».

15-nji bab

Jyns agzalaryndan akýan murdar zatlar

¹ Reb Musa bilen Haruna şeýle diýdi: ² «Ysraýyl halkyna şeýle diý: „Bir erkegiň jyns agzalaryndan suwuklyk akýan bolsa, onda ol adam murdardyr. ³ Suwuklyk akması bar adamyň murdarlygy şundan ybaratdyr. Onuň erkeklik agzasyndan suwuklygyň akmagy dowam edýänem bolsa, etmeýänem bolsa, ol murdardyr. ⁴ Onuň ýatýan ýorgan-düşegi, üstünde oturyan islendik zady harapdyr. ⁵ Onuň ýorgan-düşegine galtaşan her kes geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol ağşama çenli murdardyr. ⁶ Suwuklyk akması bolan adamyň oturan ýerinde oturan her kes geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol ağşama çenli murdardyr. ⁷ Suwuklyk akması bar adamyň bedenine galtaşan her kes geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol ağşama çenli murdardyr. ⁸ Eger suwuklyk akması bar adam tämiz adamlaryň üstüne tükürse, olar geýmilerini ýuwsunlar, suwa düşünsinler. Olar ağşama çenli murdardyrlar. ⁹ Suwuklyk akması bar adamyň münen islendik eýeri-de harapdyr. ¹⁰ Suwuklyk akması bar adamyň oturan islendik zadyna galtaşan adam ağşama çenli murdardyr. Haram adamyň oturan islendik zadyny göteren geýmilerini ýuwsun, suwa düşsün. Ol ağşama çenli murdardyr. ¹¹ Suwuklyk akması bar adam elini ýuwman birine galtaşsa, ol adam geýmilerini ýuwsun, suwa düşünsin. Ol ağşama çenli murdardyr. ¹² Suwuklyk akması bar adamyň ellän islendik toýun gaby döwülsin, agaçdan edilen gap bolsa, ol ýuwulsyn.

¹³ Suwuklyk akması bar adam keselden gutulansoň, tämizlenmek üçin ýedi güni sanap geçirsin. Ol geýmilerini ýuwup, akar suwa düşsün. Şondan soň ol tämiz bolar. ¹⁴ Sekizlenji gün ol iki sany gumryny ýa-da iki kepderini Rebbiň huzuryna, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getirip, olary ruhana bersin. ¹⁵ Ruhany guşlaryň birini günä gurbanlygy, beýlekisini bolsa, ýakma gurbanlygy üçin hödür etsin. Şeýdip, Rebbiň

huzurynda ruhany ol adamy suwuklyk akmany zerarly bolan murdarlykdan tämizlesin.

¹⁶ Eger haýsydyr bir erkegiň tohumy aksa, ol adam tutuş bedenini ýuwsun. Ol agşama çenli murdardyr. ¹⁷ Matadan ýa-da deriden edilen zada tohum degen bolsa, ol suw bilen ýuwulsyn. Ol zat agşama çenli harapdyr. ¹⁸ Erkek aýalyňa ýanaşyp, ondan tohum aksa, erkegem, aýalam suwa düşüsinler. Olar agşama çenli murdardyrlar.

¹⁹ Aýbaşy görýän aýal ýedi güne çenli murdardyr. Kim oňa galtaşa, ol agşama çenli murdardyr. ²⁰ Aýbaşy görýän döwründe, aýalyň üstünde ýatan her zady harap bolar. Aýalyň üstünde oturan her zady hem harapdyr. ²¹ Onuň düşegine galtaşan adam geýimlerini ýuwsun, suwa düşüsin. Ol agşama çenli murdardyr. ²² Ol aýalyň oturan zadyna galtaşan adam geýimlerini ýuwsun, suwa düşüsin. Ol agşama çenli murdardyr. ²³ Ol aýalyň ýorgan-düşegimi ýa-da üstünde oturan zady, parhy ýok, oňa galtaşan adam agşama çenli murdardyr. ²⁴ Eger erkek adam ol aýala ýanaşsa, aýalyň murdarlygy erkege-de geçer we ol ýedi güne çenli murdardyr we onuň ýatan ýorgan-düşegi-de harapdyr.

²⁵ Eger aýalyň gan akmany aýbaşy görýän döwründen daşary birnäçe günläp dowam etse, gan akmany kesilýänçä, ol aýal edil aýbaşy görýän döwründäki ýaly murdardyr. ²⁶ Onuň gan akmany döwründe ýatýan ýorgan-düşegi, edil aýbaşy görýän döwründäki ýorgan-düşegi ýaly haram hasaplansyn. Aýalyň üstünde oturan islendik zady, onuň aýbaşy görýän döwründäki ýaly murdardyr. ²⁷ Bu zatlara galtaşan her kes-de murdar bolar. Ol eşiklerini ýuwup, suwa düşüsin. Ol agşama çenli murdardyr. ²⁸ Aýalyň gan akmany kesilenden soň, aradan ýedi gün geçsin. Diňe şondan soň, ol tämiz bolar. ²⁹ Sekizinji gün ol iki sany gumryny ýa-da iki kepderini alyp, Rebbiň huzuryňa, Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna getirip, olary ruhana bersin. ³⁰ Ruhany olaryň birini günä gurbanlygy, beýlekisini-de, ýakma gurbanlygy hökmünde hödür-läp, gan akmany zerarly murdar aýaly, Rebbiň huzurynda murdarlygyndan tämizlesin.

³¹ Şeýdip, murdarlyklary zerarly, mukaddes çadyrdan daşda bolmaklaryny Ysraýyl halkyna duýduryň. Maňa yüz tutulýan öýi haraplap, olaryň özleri hem murdarlykda ölmeginler. ³²⁻³³ Erkeklik jynsyndan suwuklyk ýa-da tohum akyp murdar bolan kişi aýbaşy görýän aýal, suwuklyk akmany bolan erkek ýa-da aýal we murdar aýala ýanaşan erkek hakyndaky kadalar şulardan ybaratdyr“».

16-njy bab*Günäden saplanma günü*

¹⁻² Harunyň mukaddes däl ot bilen Rebbiň huzuryňa ýakynlaşandyklary üçin, ölen iki oglunyň ölüminden soň, Reb Musa şeýle diýdi: «Doganyň Haruna aýt, ol tutynyň aňyrsyna - iň mukaddes otaga islän wagty girmesin, ýogsam ol öler. Çünki Men Äht sandygynyň gapagynyň üstünde bulut bolup görünýändirin. ³Harun ilki bilen günä gurbanlygy üçin bir öküzçäni we ýakma gurbanlygy üçin bir goçy gurbanlyk bermezden öň iň mukaddes otaga girmeli dälidir. ⁴Harun iň mukaddes otaga girmezinden öň suwa düşüňip, onsoň zygyr matadan tikilen mukaddes dony geýsin. Donuň aşagyndan zygyr matadan tikilen içki geýimleri geýsin we biline zygyr matadan edilen guşagy guşanyp, kellesine zygyr matadan selle oransyn. ⁵Ysraýyl halky bolsa günä gurbanlygy üçin iki erkeji we ýakma gurbanlygy üçin bir goçy ruhana getirip bersin. ⁶Harun özi üçin günä gurbanlygy hökmünde bir öküzçäni hödürläp, ol özüni we maşgalasyny günälerinden saplasyn. ⁷Soň ol iki erkeji alyp, Rebbiň huzuryňa, Rebbe ýüz tutulýan çadyryň agzyna getirsin. ⁸Onsoň Harun iki erkeç üçin bije atsın: bir erkeç Rebbe gurbanlyk hökmünde hödürlensin, beýlekisi bolsa günä alyp gidýän erkeç bolar. ⁹Harun Rebbe hödür edilmeli erkeji getirip, günä gurbanlygy hökmünde hödürlesin. ¹⁰Günä alyp gidýän erkeç bolsa halky günäsinden saplamak üçin ol diriligine Rebbiň huzuryňa getirilip, soňra çöle kowulsyn. ¹¹Harun özi üçin günä gurbanlygy hökmünde bir öküzçäni hödürläp, özüni we maşgalasyny günälerinden saplasyn. Ol özi üçin günä gurbanlygy hökmünde, bu öküzçäniň damagyny çalsyn. ¹²Harun Rebbiň huzuryndaky gurbanlyk sypasynda ýanýan oduň közlerinden doldurylan kül atary we owradylan ýakymly ysly tütetgiden iki gysym alyp, iň mukaddes otaga girsin. ¹³Ýakymly ysly tütetginiň tüssesi Äht sandygynyň gapagynyň üstüni bürär ýaly, Harun ýakymly ysly tütetgini Rebbiň huzurynda oda atsın, ýogsam ol öler. ¹⁴Soňra ol öküzçäniň ganyndan alyp, ony barmagy bilen Äht sandygynyň gapagynyň üstüne we Äht sandygynyň önüne ýedi gezek sepelesin. ¹⁵Soňra Harun halk üçin günä gurbanlygyna niýetlenen erkejiň damagyny çalyň, onuň ganyny iň mukaddes otaga getirsin. Onuň ganyny-da, öküzçäniň ganyny edişi ýaly, Äht sandygynyň gapagynyň üstüne we önüne sepelesin. ¹⁶Ysraýyl halkynyň murdarlyklary we olaryň bar etmişleri, günäleri zerarly Harun iň mukaddes otagy

halallasyn. Ol Rebbe yüz tutulýan öýi-de halallasyn, çünki Rebbe yüz tutulýan bu öý murdarlykdan doly düşelgäniň ortarasyndadyr. ¹⁷ Harun günäden saplamak üçin, iň mukaddes otaga girip, özüni, maşgalasyny we bütin Ysraýyl halkyny günälerinden saplap, daşaryk çykýança, Rebbe yüz tutulýan otagda hiç kim bolmasyn. ¹⁸ Soňra ol çykyp, Rebbiň huzuryndaky gurbanlyk sypasyny halallasyn. Öküzçäniň we erkejiň ganyn-dan alyp, gurbanlyk sypasynyň şahlaryna çalsyn. ¹⁹ Ol barmaklary bilen ýedi sapa gurbanlyk sypasynyň üstüne gan sepeläp, ony Ysraýyl halkynyň murdarlyklaryndan halallap, mukaddes etsin.

²⁰ Harun iň mukaddes otagy, Rebbe yüz tutulýan öýi we gurbanlyk sypasyny halallandan soň, diri erkeji Rebbiň huzuryňa getirsin. ²¹ Onsoň Harun ellerini diri erkejiň başyna goýup, Ysraýyl halkynyň bar pisliklerini, etmişlerini we günälerini boýun alsyn. Ruhany şeýle etmek bilen halkyň günäsini geçä geçirip, ony ýörite çöle boşadyp ibermek üçin bellenen adam bilen çöle ibersin. ²² Erkeç olaryň ähli ýazyklaryny göterip, adam aýagy sekmedik bir ýere äkider. Ýaňky bellenen adam erkeji boşadyp çöle ibersin.

²³ Şondan soň Harun Rebbe yüz tutulýan öýe girsin-de, iň mukaddes otaga gireninde geýen zygyr matadan tikilen lybaslaryny çykaryp, olary iň mukaddes otagda goýsun. ²⁴ Harun mukaddes ýerde suwa düşünip, özüniň gündelik geýýän geýimlerini geýsin. Soňra çykyp, özi üçin we halk üçin ýakma gurbanlyklaryny hödürlep, özüni hem-de halky günälerinden sapsyn. ²⁵ Ol günä gurbanlygynyň ýagyny gurbanlyk sypasynda ýaksyn. ²⁶ Günä alyp gidýän erkeji çöle goýberen adam geýimlerini ýuwup, suwa düşüneninden soň, ol düşelgä girip biler. ²⁷ Günä gurbanlygy hökmünde hödürlenlen we günäden saplamak üçin ganlary iň mukaddes otaga getirilen öküzçe bilen erkeç düşelgäniň daşyna çykarylsyn. Olaryň derisi, eti we garyn-gajagy ýakylsyn. ²⁸ Olary ýakan adam geýimlerini ýuwup, suwa düşüneninden soň, ol düşelgä girip biler.

Günäden saplanma günü edilmeli zatlar

²⁹ Bu siziň üçin ebedi parz bolsun: Ýedinji aýyň onunjy günü siz gije-gündiz agyz bekläp, işlemäň. Şol gün yerli halk-da, araňyzda ýaşaýan gelmişler-de işlemesin. ³⁰ Çünki şol gün siz günäleriňizden tämizlenersiňiz. Reb sizi ähli günäleriňizden tämizlä. ³¹ Ol gün Sabat günü bolup, siziň üçin doly dynçlyk günüdür. Şol gün siz gije-gündiz agyz bekläň. Bu siziň üçin ebedi parz bolsun. ³² Atasynyň ýerine ruhanylyga belle-nip, mesh edilen ruhany zygyr matasyndan tikilen mukaddes lybaslaryny

geyip, sizi günäleriňizden saplasyn. ³³ Ol iň mukaddes otagy, Rebbe yüz tutulýan öýi, gurbanlyk sypasyny halallap, ruhanylary we bütin Ysraýyl halkyny günälerinden saplasyn. ³⁴ Ysraýyl halkyny ähli günälerinden ýylda bir gezek saplamak siziň üçin ebedilik parz bolsun». Musa Rebbiň tabşyryşy ýaly etdi.

17-nji bab

Ganyň mukaddesligi

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Haruna, onuň ogullaryna we bütin Ysraýyl halkyna aýt, Meniň olara tabşyrygym şeýledir: ³⁻⁴ „Eger ysraýyllardan biri öküçäni, guzyny ýa-da geçini Rebbe gurbanlyk hökmünde hödürlemek üçin, Rebbiň çadyrynyň agzyna getirmän, onuň özi gurbanlyk malynyň damagyny düşelgäniň içinde ýa-da daşynda çalsa, ol kanuny bozandyr. Çünki ol gurbanlyk malynyň ganyny haram ýere dökdi we şonuň üçin-de ol halkdan çetleşdirilsin. ⁵ Bu tabşyryk Ysraýyl halkynyň açyk meýdanda gurbanlyklar bermegini togtadar. Bu Ysraýyl halkynyň öz gurbanlyklaryny Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyndaky ruhana getirip bermegi üçindir. Ruhany ol gurbanlyklary Rebbe salamatlyk gurbanlyklary hökmünde hödür eder. ⁶ Ruhany gany Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyndaky Rebbiň gurbanlyk sypasyna serpsin we ýagy Rebbe ýakymly ys çykarmak üçin ýaksyn. ⁷ Ysraýyl halky mundan beýläk Rebbe ikilik edip, gurbanlyklaryny geçä meňzeş arwahlara hödür etmesinler. Bu olara nesilden-nesle ebedilik parz bolsun“. ⁸⁻⁹ Mundan başga-da olara şuny tabşyr: «Ysraýyl halkyndan ýa-da olaryň arasynda ýaşayan gelmişeklerden biri ýakma gurbanlyk ýa-da islendik başga gurbanlyk berip, ony Rebbe hödür etmek üçin, Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna getirmese, ol adam öz halkyndan çetleşdirilsin. ¹⁰ Eger Ysraýyl halkyndan ýa-da olaryň arasynda ýaşayan gelmişeklerden biri gan iýse, Men ondan yüz öwrerin we ony öz halkyndan çetleşdirerin. ¹¹ Çünki her bir jandaryň jany - onuň ganyndadyr. Şoňa görä-de Men gany size gurbanlyk sypasynda janlaryňyzy günäleriňizden saplamagyňyz üçin berdim, çünki sizi günäleriňizden saplaýan gandyр». ¹² Şonuň üçin Men Ysraýyl halkyna şeýle diýdim: «Siziň hiç biriňiz ýa-da araňyzda ýaşayan gelmişeklerden hiç biri gan iýmesin. ¹³ Ysraýyl halkyndan ýa-da araňyzda ýaşayan gelmişeklerden biri iýilýän haýwany ýa-da guşy awlasa, ol onuň ganyny akdyryp, üstüni toprak bilen basyrsyn. ¹⁴ Çünki her bir jandaryň jany - ganyndadyр». Şonuň üçin Men Ysraýyl halkyna şeýle diýdim: «Hiç bir

jandaryň ganyny agzyňyza almaň, çünki her bir jandaryň jany – onuň ganyndadyr. Ony iýen Meniň halkymdan çetleşdirilsin. ¹⁵ Ähli kişiler – ýerli halkdygyna ýa-da gelmişkdigine garamazdan, haram ölen ýa-da ýyrtýjylaryň parçalan haýwanynyň etini iýenler geýimlerini ýuwsunlar, suwa düşünsinler. Olar aňşama çenli murdardyrklar we soňra tämiz bolarlar. ¹⁶ Eger olar geýimlerini ýuwmasalar ýa-da suwa düşmeseler, onda olaryň ýazygy öz boýnunydyr».

18-nji bab

Gadagan edilýän jyns gatnaşyklary

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Ysraýyl halkyna şeýle diý: „Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ³ Siz ýaşan ýeriňiz bolan Müsür ýurdunyň we sizi indi alyp barýan ýurdum bolan Kenganyň adatlaryna eýermäň. ⁴ Siz Meniň hökümlerime, parzlaryma eýerip, olary berjaý ediň. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ⁵ Meniň parzlarymy, hökümlerimi berjaý ediň. Olary berjaý eden aman galar. Men – Rebdirin.

⁶ Hiç biriňiz öz mährem garyndaşyňyz bilen jyns gatnaşygyny etmäň. Men – Rebdirin. ⁷ Öz ejeň bilen jyns gatnaşygyny edip, kakaňy namysa goýma. Ol seniň ejeňdir, sen onuň bilen jyns gatnaşygyny etmeli dälşiň. ⁸ Kakaňyň beýleki aýallary bilen-de jyns gatnaşygyny edip, kakaňy namysa goýma. ⁹ Isle bir öýde, isle başga ýerde doglan bolsun parhy ýok – öz aýal doganyň bilen ýa-da kakaňiň ýa-da ejeňiň gyzy bilen jyns gatnaşygyny etme. ¹⁰ Öz ogluňdan bolan gyz agtygyň ýa-da öz gyzyňdan bolan gyz agtygyň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki sen olary biabraý etmek bilen, özüňi-de biabraý edýärsiň. ¹¹ Öweý eneňden bolan öweý aýal doganyň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki ol seniň kakaňdan önen aýal doganyňdyr. ¹² Öz ejekeň bilen jyns gatnaşygyny etme, ol seniň kakaňyň aýal doganydyr. ¹³ Daýzaň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki ol seniň ejeňiň aýal doganydyr. ¹⁴ Öz gelnejeňe golaýlaşyp, onuň bilen jyns gatnaşygyny etme, ol seniň gelnejeňdir. ¹⁵ Öz gelniň bilen jyns gatnaşygyny etme, ol seniň ogluňyň aýalydyr. ¹⁶ Öz doganyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny etme, sen öz doganyňy namysa goýarsyň. ¹⁷ Bir aýalyň hem özi, hem gyzy bilen jyns gatnaşygyny etme; bir aýalyň hem özi hem gyz agtygy bilen jyns gatnaşygyny etme. Olar seniň mährem garyndaşlaryňdyr, bu azgynlykdyr. ¹⁸ Aýalyň dirikä, onuň uýasyny oňa güni edip alma we onuň bilen jyns gatnaşygyny etme. ¹⁹ Aýbaşy görýän aýal bilen jyns gatnaşygyny etme. ²⁰ Ýoldaşyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny

edip, özüni murdar etme. ²¹ Öz perzentleriñden hiç birini Molek buty üçin gurbanlyk etme. Çünki şeýle etmek bilen sen öz Hudaýyň adyna ysnat getirersiň. Siziň Hudaýyňyz – Reb Mendirin. ²² Aýal bilen jyns gatnaşygyny edişiň ýaly, erkek bilen jyns gatnaşygyny etme, bu nejislikdir. ²³ Hiç bir erkek ýa-da aýal haýwan bilen jyns gatnaşygyny edip, özüni murdar etmesin, bu azgynlykdyr.

²⁴ Şu nejislikleriň hiç biri bilen günä etmäh, çünki siziň önüñizden kowýan milletlerim şu pis işleri zerarly murdar boldular. ²⁵ Şeýdip, ýurt harama çykdy. Men ýurdy etmişleri üçin jezalandyrdym. Ýurt öz ilatyndan yüz dönderdi. ²⁶ Emma siz Meniň parzларыmy, hökümlerimi berjaý edip, bu nejis işleri etmäh. Ýerli halk-da, araňyzda ýaşayan gelmişekler-de şeýle pis işleri etmesinler. ²⁷ Çünki sizden öň bu ýurtda ýaşan ilat bu nejislikleriň baryny etdi we ýurt harama çykdy. ²⁸ Eger sizem ýurdy harama çykarsaňyz, ozalky milletden yüz dönderişi ýaly ýurt sizden-de yüz dönderer. ²⁹ Kimde-kim bu nejisliklerden birini etse, ol öz halkyndan çetleşdirilsin. ³⁰ Sizden öňküleriň eden nejisliklerini gaýtalamazlygyňyz üçin, özüñizi şu zatlar zerarly murdar etmezligiňiz üçin, Meniň buýrugymy berjaý ediň. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin“».

19-njy bap

Mukaddeslik we adalatlylyk hakyndaky kanunlar

¹ Reb Musa şeýle diýdi:

² «Bütün Ysraýyl halkyna şeýle diý: „Olar mukaddes bolsunlar, çünki Men – siziň Hudaýyňyz – Reb mukaddesdirin. ³ Her biriňiz öz ene-ataňyzy sylaň, Sabat günümi saklaň. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ⁴ Guýma butlary we başga hili butlary ýasap, olara sežde etmäh. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin.

⁵ Rebbe salamatlyk gurbanlygyny hödür edeniňizde, gurbanlygyňyzyň kabul bolary ýaly ony kada laýyklykda beriň. ⁶ Gurbanlyk malynyň eti hödür edilen günü ýa-da ertesi iýilsin. Üçünji güne galan et oda ýakylsyn. ⁷ Eger et üçünji gün iýilse, ol haramdyr we siziň gurbanlygyňyz kabul bolmaz. ⁸ Ol gurbanlykdan iýen öz jezasyny çeker, çünki ol Rebbe mukaddes zady harlandyr. Şol sebäpli bu adam öz halkyndan çetleşdirilsin.

⁹ Ýeriñiziň hasylyny ýygmanyňyzda, atylaryňyzyň gyra çetlerindäkileri ormaň, hasylyňyzyň hoşasyny çöplemäh. ¹⁰ Üzüm baglaryňyzyň miweleriniň baryny ýygmaň, ýere gaçan üzümleri ýygmanan, olary garyp-gasara, gelmişeklere goýuň. Men Reb siziň Hudaýyňyzdyryn.

¹¹ Ogrulyk, hilegärlik etmäň, bir-biriňizi aldamaň. ¹² Galp zat babatda Meniň adymdan ant içip, Hudaýyňzyň adyna ysnat getirmäň. Men Reb siziň Hudaýyňzdyryn. ¹³ Ýoldaşyňň hakyny iýme, ony talama. Günlükçiniň zähmet hakyny bir günem saklama. ¹⁴ Kere sögme, körüň öňünde büdrär ýaly zat goýma. Hudaýyňdan gork. Siziň Hudaýyňz Reb – Mendirin. ¹⁵ Höküm çykaranyňda adalatsyzlyk etme. Garybyň tarapyny tutup, gurply adamdan-da gorkma. ¹⁶ Öz halkyňň arasynda ýalan gep gezdirme, ýoldaşyň adalatsyz höküm zerarly durmuşy howp astynda bolsa*, şaýatkär onuň arkasynda dursun. Siziň Hudaýyňz Reb – Mendirin. ¹⁷ Ýüregiňde garyndaşyňy ýigrenme, günäsini onuň ýüzüne aýt, ýogsam senem günäkär bolarsyň. ¹⁸ Öz halkyňdan oç alma, olaryň hiç biri babatda içiňde kitüw saklama. Gaýtam, ýoldaşyňy-da özüňi söýüşüň ýaly söý. Siziň Hudaýyňz Reb – Mendirin.

¹⁹ Siz Meniň parzlarymy berjaý ediň. Mal-garalaryňy gapma-garşy jynsdan bolan mallar bilen çaknyşdyrma. Ekin meýdanyňda iki hili tohumy bile ekme we iki hili matadan tikilen eşik geýme.

²⁰ Eger bir adam başga birine adaglanan, yzyna satyn alynmadyk ýa-da azat edilmedik gyrnak bilen ýatsa, onda olaryň ikisine-de, jeza berilsin, yöne öldürilmesin. Çünki bu gyrnak azat edilen däldir. ²¹ Ol adam özi üçin Rebbe, Rebbe yüz tutulýan çadyryň agzyna ýazyk gurbanlygy hökmünde bir goç getirsin. ²² Onsoň ruhany Rebbiň huzurynda bu ýazyk gurbanlyk goçy bilen, ony eden günäsinden saplasyn we Hudaý günäliniň eden günäsini geçer.

²³ Siz Kengan ýurduna gelip, iýmit üçin her hili miweli agaçlary oturdanyňyzda, ilkinji üç ýylyň miwelerinden iýmeklik gadagan edilsin, olary iýmäň. ²⁴ Dördünji ýyl bolsa, hemme miweler alkyş hökmünde Rebbe bagyş edilsin. ²⁵ Bäşinji ýyl welin, siz miweli agaçlaryň miwesinden iýip bilersiňiz, olar size bol miwe berer. Men Reb siziň Hudaýyňzdyryn.

²⁶ Hiç bir eti gany bilen iýmäň. Siz pal atmaň, jadygöýlik etmäň. ²⁷ Saçyňzyň gyralaryny gyrkyp, sakgalyňzy timarlamaň. ²⁸ Merhum üçin bedeniňize tyg çekmäň, özüňizi tagmalamaň. Siziň Hudaýyňz Reb – Mendirin. ²⁹ Gyzlaryňzy jelepçilige satyp, olary biabraý etmäň. Eger siz şeýle etseňiz, ýurt zynahorluga berlip, ol azgynlykdan dolar. ³⁰ Meniň Sabat günümü saklap, mukaddes öýüme hormat goýuň. Siziň Hudaýyňz Reb – Mendirin. ³¹ Jadygöýlere we palçylara yüz tutmaň.

* 19:16 *Ýoldaşyň adalatsyz höküm zerarly durmuşy howp astynda bolsa – ýa-da «ýoldaşyň janyna kast etse».*

Olardan maslahat sorap, özüňizi murdar etmäň. Siziň Hudaýyňyz Reb - Mendirin. ³² Uly ýaşulynyň öňünde dik duruň, garryny sylaň, Hudaýyňyzdan gorkuň. Siziň Hudaýyňyz Reb - Mendirin.

³³ Ýurduňyzda öz arañyzda ýaşayan gelmişeklere sütem etmäň. ³⁴ Arañyzda ýaşayan gelmişekler siziň üçin ýurtdaşyňyz ýaly bolsun. Olary özüňizi söýüşüňiz ýaly söýüň, çünki sizem Müsür ilinde gelmişek bolupdyňyz. Siziň Hudaýyňyz Reb - Mendirin.

³⁵ Siz uzynlyk ölçäniňizde, çekimde ýa-da sanagda hiç kimi aldamaň. ³⁶ Siz hak terezileri, hak ölçeg daşlaryny, hak ölçegleri ulanyň. Sizi Müsür ýurdundan çykaran Hudaýyňyz Reb - Mendirin. ³⁷ Siz Meniň ähli parzlarymy, ähli hökümlerimi saklap, olary berjaý ediň. Siziň Hudaýyňyz Reb - Mendirin“».

20-nji bab

Hudaýyň kanunlaryna boýun egmedikler üçin jezalar

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Ysraýyl halkyna aýt: „Ysraýyl halkyndan ýa-da olaryň arasynda ýaşayan gelmişeklerden kimdir biri öz perzentlerinden birini, Molek buta bagyş etse, ol adam öldürilsin. Ýurduň halky ony daşlap öldürsin. ³ Men hem ol adamdan yüz öwrerin we ony öz halkym hökmünde görmerin. Çünki ol halk Meniň mukaddes öýümi haraba çykaryp, Meniň mukaddes adyma ysnat getirip, öz perzendini Molege bagyş etdi. ⁴⁵ Eger ýurduň halky perzendini Molege berýän adamy görmezlige salyp öldürmese, Meniň özüm ol adamdan we onuň maşgalasyndan yüz öwrerin. Ony Molegiň yzyna eýerip, azgynlyga yüz uranlaryň bary bilen bile öz halkymdan çetleşdirerin. ⁶ Eger kimde-kim biwepalyk edip, jadygöýleriň we palçylaryň yzyna eýerse, Men ondan yüz öwrerin we ony öz halkymdan çetleşdirerin. ⁷ Şonuň üçin siz özüňizi maňa bagyş edip, mukaddes boluň, çünki siziň Hudaýyňyz Reb - Mendirin. ⁸ Meniň parzlarymy saklap, olary berjaý ediň. Sizi mukaddes edýän Reb - Mendirin. ⁹ Kakasyny ýa-da ejesini näletlän adam öldürilsin. Öz kakasyny we ejesini näletländigini üçin, onuň gany öz boýunadyr.

¹⁰ Eger bir adam başga bir adamyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny etse, ol azgyn erkek-de, aýal-da öldürilsin. ¹¹ Kim kakasynyň aýaly bilen jyns gatnaşygyny etse, ol öz kakasyny namysa goýýandyr. Olaryň ikisi-de öldürilsin. Olaryň ganlary öz boýunlarynydyr. ¹² Bir erkek öz gelni bilen jyns gatnaşygyny etse, olaryň ikisi-de öldürilsin, çünki bular azgynlyk etdiler. Olaryň ganlary öz boýunlarynydyr. ¹³ Bir erkek aýal bilen jyns

gatnaşygyny edişi ýaly, erkek bilen jyns gatnaşygyny etse, olaryň ikisi-de, nejis iş edendikleri üçin öldürilsin. Olaryň ganlary öz boýunlarynadyr. ¹⁴Eger bir erkek bir aýala hem-de onuň ejesine-de öylense, bu azgynlykdyr. Araňyzda azgynlyk bolmaz ýaly, ol adam aýaly we onuň ejesi bilen bile oda ýakylsyn. ¹⁵Eger bir erkek bir haýwan bilen jyns gatnaşygyny etse, ol adam-da, haýwan-da öldürilsin. ¹⁶Eger bir aýal bir haýwan bilen jyns gatnaşygyny etse, ol aýal-da, haýwan-da öldürilsin. Olar öldürilsin, olaryň ganlary öz boýunlarynadyr. ¹⁷Eger bir adam öz aýal doganyna, kakasynyň ýa ejesiniň gyzyna öylense, olar köpçüligiň önünde masgaralanyp, öz halkynyň arasyndan çykarylsyn. Ol adam öz aýal dogany bilen jyns gatnaşygyny edenligi üçin jezalandyrylmalydyr. ¹⁸Eger bir adam aýbaşy görýän aýal bilen jyns gatnaşygyny etse, olaryň ikisi-de öz halkyndan çetleşdirilsin, çünki olar tämizlik baradaky kadalary bozdular. ¹⁹Öz daýzaň ýa-da ejekeň bilen jyns gatnaşygyny etme, çünki beýle etmek bilen sen özüňi namysa goýýansyň. Olaryň ikisine-de jeza berilmelidir. ²⁰Gelnejesi bilen jyns gatnaşygyny eden adam, agasyny namysa goýýandyr. Bular öz jezalaryny çekip, dünýäden perzentsiz öterler. ²¹Kimde-kim öz gelnejesine öylense, bu murdarlykdyr. Ol öz doganyny namysa goýýandyr, olar perzentsiz öterler.

²²Mesgen tutmagyňyz üçin alyp barýan ýurdumyň sizden ýüz döndermezi ýaly, siz Meniň parzlarımı we hökümlerimi saklap, olary berjaý ediň. ²³Öňňizden kowup çykaryan milletiň adatlaryna eýermäň, çünki şeýle işler edendikleri üçin Men olary ýigrendim“. ²⁴Emma Men size şeýle diýdim: „Olaryň ýurduny siz miras alarsyňyz, Men bal akýan, mes toprakly ýurdy size mülk edip bererin. Sizi beýleki milletlerden saýlap alan Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ²⁵Şonuň üçin hem siz halal haýwany haram haýwandan, halal guşy hem haram guşdan saýgaryň. Siziň üçin haram diýip aýrybaşgalan haýwanlarym, guşlarym ýa-da guryýer süýrenijileri bilen özüňizi murdar etmäň. ²⁶Meniň üçin mukaddes boluň, çünki Men Reb mukaddesdirin we Men sizi beýleki halklardan Özümiňki bolmagyňyz üçin saýlap aldym. ²⁷Jadygöý, palçy bolan erkegu-aýal daşlanyp öldürilsin. Olaryň gany öz boýunlarynadyr“».

21-nji bap

Ruhanylar mukaddes bolmalydyr

¹Reb Musa şeýle diýdi: «Ruhanylar, ýagny Harun ogullary bilen gepsleşip, olara şeýle diý: „Olaryň hiç biri öz garyndaşlaryndan bolan merhuma galtaşyp, özlerini murdar etmesin. ²⁻³Diňe mährem garyndaşy,

ýagny ejesi, kakasy, ogly, gyzy, dogany, şonuň ýaly-da, durmuşa çykma-
dyk aýal dogany ölen ýagdaýynda ol merhuma galtaşyp, özüni murdar
edip biler. ⁴Emma ruhany aýalynyň garyndaşlaryndan bolan merhum
üçin özüni murdar edip, öz adyna ysnat getirmesin. ⁵Ýas tutýanlygynyň
alamaty hökmünde, ruhanylar saçlaryny gyrkyp, sakgallarynyň gyrasyny
syryp, bedenlerine tyg çekmesinler. ⁶Ruhanylar öz Hudaýy üçin mukad-
des bolup, öz Hudaýynyň adyna ysnat getirmesinler. Çünki Rebbe ot üsti
bilen berilýän iýmit sadakasyny hödürleýän şolardyr. Ruhanylar mukad-
des bolmalydyrlar. ⁷Olar jelebe, azgyn aýala, ärinden aýrylan aýala öýlen-
mesinler. Çünki olar Hudaýa mukaddesdirler. ⁸Siz ruhanylary mukaddes
saýyň, çünki siziň Hudaýyňyza bagyş edilen iýmit sadakany hödür edýän
şolardyr. Sizem olary mukaddes saýyň, çünki Men sizi mukaddes ed-
ýän Reb – mukaddesdirin. ⁹Eger ruhanyň gyzy jelepçilige baş urup,
özüni biabraý etse, ol atasynyň adyna hem ysnat getirýär. Beýle gyz oda
ýakylsyn. ¹⁰Başyna mesh ýagy guýlup, ruhanylyk lybaslaryny geýmek üçin
bellenen baş ruhany ýas tutýandygyny görkezmek üçin, saçyny ýaýyp,
lybaslaryny ýyrtmasyn. ¹¹Ol hiç bir ölä ýakynlaşyp, hatda öz kakasy ýa
ejesi üçin hem özüni murdar etmesin. ¹²Baş ruhany mukaddes öýden daşa
çykyp, öz Hudaýynyň mukaddes öýüni harlamasyn, çünki ol Hudaýynyň
mesh ýagy çalyp mukaddes edildi. Men – Rebdirin. ¹³Ol boý gyza öýlen-
sin. ¹⁴⁻¹⁵Baş ruhany dula, ärinden aýrylana, azana ýa-da jelep aýala öý-
lenmesin. Ol halkynyň arasynda öz perzendiniň adyna ysnat getirmez
ýaly diňe öz tiresinden bolan gyza öýlensin. Çünki Men-Reb ony mukad-
des edýändirin“. ¹⁶Reb Musa diýdi: ¹⁷«Harun bilen gepleşip, oňa şeýle
diý: „Seniň tohum-tijiňiň geljekki nesillerinden-de, nogsanly adam Rebbe
bagyş edilen iýmit sadakasyny hödür etmesin. ¹⁸⁻²⁰Şikesli bolan kör ýa-da
agsak, ýüzi erbet şikesli ýa-da dogabitdi maýyp adam, aýagy ýa-da eli dö-
wük, küýki ýa-da igli, gözi şikesli ýa-da gijilewük keselli, demrewli bolan
ýa-da erkekligi bolmadyk adam gurbanlyk sypasyna ýakynlaşmasyn. ²¹Ha-
runyň neslinden bolan nogsanly ruhany Rebbe ot üsti bilen berilýän sada-
kalary hödürlemesin; nogsanlydygy zerarly ol Hudaýa iýmit sadakasyny
hödürlejek bolup, gurbanlyk sypasyna asla ýakynlaşmasyn. ²²Nogsanly
ruhany Hudaýa hödür edilen iýmitden, mukaddes we in mukaddes iýmit-
den iýip biler. ²³Emma ol tutynyň ýanyna ýa-da gurbanlyk sypasyna go-
laýlaşmasyn. Çünki ol nogsanlydyr. Ol bu mukaddes zatlara ýakynlaşyp,
olary harlamasyn. Ruhanylary mukaddes edýän Siziň Hudaýyňyz Reb –
Mendirin“. ²⁴Ine, Musanyň Haruna, onuň ogullaryna we bütin Ysraýyl
halkyna aýdan zatlary şulardan ybaratdyr.

22-nji bab

Sadakalaryň mukaddesligi

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Haruna we onuň ogullaryna aýt: „Harun we onuň ogullary Ysraýyl halkynyň Maňa bagyş eden mukaddes sadakalaryna seresaply çemeleşsinler. Olar Meniň mukaddes adyma ysnat getirmesinler. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin“. ³ Olara şeýle diý: „Eger siziň geljekki nesilleriňizden, tohum-tijiňizden biri, Ysraýyl halkynyň Maňa bagyş eden mukaddes sadakalaryna murdarlykda ýakynlaşsa, ol Meniň huzuryndan ýok edilsin. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ⁴⁻⁶ Harun neslinden bolan ýokançly deri keseli ýa-da suwuklyk akması bolan erkek tämizlenýänçä, mukaddes sadakalardan iýmeli däldir. Jesede degip, haram bolan islendik zada galtaşan ýa-da tohum akan erkege ýa-da ynsany murdar edýän guryýer süýrenijileriniň birine ýa-da murdarlygy nämediginiň parhy bolmadyk ynsany murdar edýän şu agzalan zatlardan birine galtaşan ruhany agşama çenli murdardyr. Ol suwa düşünmezden, mukaddes sadakalardan iýmesin. ⁷ Gün ýaşan çagy ruhany tämiz bolar, diňe şondan soň ol mukaddes sadakalardan iýip biler, çünki bu sadaka ruhanylar maşgalasyna degişlidir. ⁸ Ruhany haram ölen ýa-da ýyrtyjylaryň parçalan haýwanynyň etinden iýip, özüni murdar etmesin. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ⁹ Ruhanylar Meniň buyruklarymy berjaý etsinler, ýogsam olar mukaddes çadyry harlandyklary üçin, öz jezalaryny çekip ölerler. Olary mukaddes edýän, Hudaýyňyz Reb – Mendirin.

¹⁰ Ruhany maşgalasyndan bolmadyk adam mukaddes sadakalardan iýmeli däldir. Ruhany bilen wagtlaýyn ýaşayan gelmişek ýa-da ruhanynyň hakyna tutulan hyzmatkäri mukaddes sadakalardan iýmesin. ¹¹ Emma ruhanynyň satyn alan guly we onuň öýünde doglanlar onuň saçagyndan iýip biler. ¹² Eger ruhanynyň gyzy ruhany maşgalasyndan bolmadyk birine durmuşa çyksa, ol hödür edilen mukaddes sadakalardan iýmeli däldir. ¹³ Emma ruhanynyň gyzy aýrylyşyp, dul galyp, çagasy bolman, ýaşlygyndaky ýaly atasy öýüne dolanyp gelse, ol kakasynyň saçagyndan iýip biler, yöne başga bir gelmişek ondan iýmesin. ¹⁴ Eger bir adam tötanlikden mukaddes sadakadan iýse, onda ol onuň bahasynyň başdan birini üstüne goşup, mukaddes sadakany ruhana bersin. ¹⁵⁻¹⁶ Ruhanylar Ysraýyl halkynyň Rebbe hödür eden mukaddes sadakalaryny halkyň iýmegine ýol berip, özlerine degişli mukaddes sadakalary harlamasynlar.

Bu halky ýazykly edip, başlaryna jeza getirdýändir. Çünki ol sadakalary mukaddes edýän, Hudaýyňyz Reb – Mendirin“».

¹⁷ Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁸⁻¹⁹ «Haruna, onuň ogullaryna we bütin Ysraýyl halkyna aýt: „Ysraýyllarmy ýa-da Ysraýylda ýaşayan gelmişek, parhy ýok, kim Rebbe ýakma gurbanlyk hökmünde hödürlenýän, öz aýdylan ýa-da meýletin sadakasyny hödür etse, siziň gurbanlygynyň kabul bolary ýaly, gara malmy, goýun-geçi parhy ýok, ol şikessiz erkek mal bolsun. ²⁰ Şikesli maly gurbanlyk bermäň, çünki ol kabul bolmaz. ²¹ Eger kimde-kim aýdylan ýa-da meýletin sadaka hökmünde, gara mallardan ýa-da dowarlardan Rebbe salamatlyk gurbanlygyny bermekçi bolsa, onuň kabul bolary ýaly, ol gurat, şikessiz mal bolsun. ²² Kör, şikes ýeten ýa-da maýyp, baş keselli, gijilewükli ýa-da demrewli maly Rebbe hödür etmäň, şeýle mallary Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka hökmünde gurbanlyk sypasynyň üstüne goýmaň. ²³ Göwresinde artyklygy ýa kemisi bolan öküzçäni ýa guzyny meýletin sadaka hökmünde hödürlep bilersiňiz, ýöne ol aýdylan sadakanyň ýerine kabul bolmaz. ²⁴ Erkeklik tohumlygy ýenjilen, syndyrylan, ýolnan ýa-da kesilen maly Rebbe hödür etmäň, ýurduňyzda beýle iş edilmesin. ²⁵ Şeýle haýwanlary Rebbe iýmit sadaka hökmünde hödür etmek üçin, gelmişegiň elinden almaň, çünki olar maýyp-müjrup, şikesli bolandyklary üçin, Rebbe iýmit sadaka hökmünde kabul bolmaz“».

²⁶ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁷ «Göle, guzy ýa-da owlak doglandan soň, ol ýedi günläp enesiniň ýanynda bolsun. Sekizinji günden başlap, ol Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk hökmünde kabul ediler. ²⁸ Ýöne sygryň we onuň gölesiniň, goýnuň we onuň guzusynyň, ýagny malyň we onuň çagasynyň damagyny bir günde çalmaň. ²⁹ Eger Rebbe şükür sadakasyny hödür etseňiz, ony kabul bolar ýaly edip beriň. ³⁰ Sadaka şol gününň özünde iýilsin, ondan ertire hiç zat galdyrylmasyn. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin.

³¹ Siz Meniň buýruklarymy saklap, olary berjaý ediň. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ³² Meniň Ysraýyl halkynyň arasynda mukaddes hasaplarym ýaly, siz Meniň adyma ysnat getirmäň. Sizi mukaddes edýän Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ³³ Siziň Hudaýyňyz bolmak üçin, sizi Müsür ýurdundan çykaryp getiren Mendirin. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin».

23-nji bap

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Ysraýyl halkyna aýt: „Rebbiň dini baýramlary, ýagny siz tarapyndan mukaddes ýygnaňyşyklar hökmünde yglan edilmeli Meniň dini baýramlarym ine, şulardyr.

Sabat günü, Pesah bayramy, Petir bayramy

³ Alty günläp işläň, ýedinji gün Sabatdyr, ol doly dynçlyk we mukaddes ýygmanyşyk günüdür. Şol gün siz hiç hili iş etmäň. Nirede ýaşayan-dygyňyza garamazdan, şol Sabat günü ol Rebbe degişlidir. ⁴ Ine, Rebbiň şu bayramlaryny siz kesgitlenen wagtlarynda bellemelisiniz. ⁵ Birinji aýň on dördüne, gün ýaşandan soň, Rebbe Pesah gurbanlygy hödür edilsin. ⁶ Şu aýň on başi Rebbiň Petir bayramydyr. Siz ýedi günläp petir çörek iýmelisiniz. ⁷ Şu günleriň ilkinji günü, siz halky mukaddes ýygmanyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň. ⁸ Ýedi günläp, Rebbe ot üsti bilen beril-ýän sadaka paýlaryňyzy hödürlep, ýedinji günü siz halky mukaddes ýygmanyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň».

Ilkinji miwelerden berilmeli sadaka

⁹ Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁰ «Ysraýyl halkyna aýt: „Size berjek ýurdu-ma baryp, onuň hasylyny ýygnan mahalyňyz, ilkinji hasyl desselerini ruhana getirip beriň. ¹¹ Ol siziň üçin kabul bolsun diýip, dessäni Rebbe sadaka hökmünde ýokary galdyrsyn. Ruhany ony Sabat gününüň ertesi hödür etsin. ¹² Dessäni sadaka hökmünde ýokary galdyran günüňiz, siz Rebbe ýakma gurbanlyk hökmünde şikessiz toklyny hödürläň. ¹³ Onuň bilen birlikde zeýتون ýagyna garylan ondan iki batman möçberindäki saýlama bugdaý ununy galla sadakasy hökmünde beriň. Rebbe ot üsti bilen berilýän bu galla sadakanyň ysy, Oňa ýakymlydyr. Hödür edilen içgi hökmünde bir küýzä* barabar şerap beriň. ¹⁴ Hudaýyňyza bu sadakany hödür edýän günüňize çenli çörek, gowrulan bugdaý ýa-da täze bugdaý dänesini iýmäň. Bu siziň nirede ýaşandygyňyza garamazdan, bütin nesilleriňiz üçin ebedi parz bolsun.

Gyzyl kerwen bayramy

¹⁵ Sabat gününüň ertesi siz Rebbe göterme sadakasy hökmünde hödür eden dessäni getiren günüňizden sanap, doly ýedi hepdäni geçiriň. ¹⁶ Ýedinji Sabadyň ertesi, ellinji gün Rebbe täze galla sadakasyny hödürläň. ¹⁷ Siz ýaşayan ýerleriňizden iki çöregi Rebbe göterme sadakasy hökmünde hödür ediň. Olaryň her biri ondan iki batmana barabar saýlama bugdaý ununa ýugrulyp, ilkinji miwe hökmünde hamyrmaýaly

* ^{23:13} *Bir küýze* – ýewreyçe «hiniň dörtdeň biri». Hiniň dörtdeň biri takm. 1 litre deňdir.

bişirilen bolsun. ¹⁸ Çörek bilen birlikde şikessiz toklulardan ýedisini, bir öküzcäni we iki goçy hödür ediň. Bular Rebbe ýakma gurbanlyk bolsun. Olar Rebbe ot üsti bilen berilýän galla sadakasy we hödür edilen içgi bilen birlikde Rebbe hödür edilsin. Onuň sy Rebbe ýakymlydyr. ¹⁹ Şeýle hem siz günä gurbanlygy üçin bir erkeji we salamatlyk gurbanlygy üçin iki sany goçy hödürleň. ²⁰ Ruhany bulary iki guzy we ilkinji hasyl çöregi bilen birlikde Rebbe göterme sadakasy hökmünde ýokary galdyrsyn. Bular Rebbe mukaddes edilip, ruhanynyňky bolmalydyr. ²¹ Şol gün siz halky mukaddes ýygmanyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň. Bu nirede ýaşayandygyňyza garamazdan, siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedi parz bolsun. ²² Ýeriňiziň hasylyny ýygmanyňyzda, atylaryňyzyň gyra çetlerindäkileri ormaň, hasylyňyzyň hoşasyny çöplemäň. Olary garyp-gasara we kesekä goýuň. Siziň Hudaýyňyz Reb - Mendirin“».

Surnay baýramy

²³ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁴ «Ysraýyl halkyna aýt: „Ýedinji aýyň birinji günü siziň üçin doly dynçlyk günüdür. Şol gün surnaylar çalnyp ýatlanýan mukaddes ýygmanyşyk günüdür. ²⁵ Şol gün siz işlemäň. Siz Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlygy hödürleň“».

Günäden saplanma günü

²⁶ Reb Musa şeýle diýdi: ²⁷ «Ýedinji aýyň onunjy günü günäden saplanma günüdür. Şol gün siziň üçin mukaddes ýygmanyşyk günü bolsun. Siz gije-gündiz agyz bekläp, Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlygy hödürleň. ²⁸ Şol gün siz bütin günläp işlemäň, çünki bu siziň Hudaýyňyz Rebbiň huzurynda günäleriňizden saplanmagyňyz üçin, günäden saplanma günüdür. ²⁹ Kimde-kim şol gün gije-gündiz agyz bekleme, ol öz halkyndan çetleşdirilsin. ³⁰ Şol gün haýsydyr bir iş eden adamy, Men öldürerin. ³¹ Siz şol gün işlemäň, bu siziň bütin nesilleriňiz üçin nirede ýaşayandyklaryna garamazdan, ebedi parz bolsun. ³² Ol gün siziň üçin Sabat, doly dynçlyk günüdür. Siz agyz bekläň. Aýyň dokuzy gününüň agşamyndan ertesi agşama çenli Sabat gününü saklaň».

Çatma baýramy

³³ Reb Musa şeýle diýdi: ³⁴ «Ysraýyl halkyna aýt: „Şu ýedinji aýyň on başından başlap, ýedi günün dowamynda Rebbiň hormatyna Çatma baýramy geçirilsin. ³⁵ Onuň birinji günü siz halky mukaddes ýygmanyşyga çagyryň. Şol gün siz işlemäň. ³⁶ Ýedi günläp, Rebbe ot üsti bilen

berilýän gurbanlyk paýlaryny hödürläň. Sekizinji gün halky mukaddes ýygnaşyga çagyryň. Rebbe ot üsti bilen berilýän gurbanlyk paýlaryny hödürläň. Şol gün siz halky mukaddes ýygnaşyga çagyryň we işlemäň.

³⁷ Mukaddes ýygnaşyklar bilen Rebbiň bellenmeli baýramlary şulardyr. Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka paýlaryny – ýakma gurbanlyklaryny, galla sadakalaryny, gurbanlyklary we hödür edilen içgileriň hemmesini öz bellenen günlerinde beriň. ³⁸ Bu baýramlar Rebbiň Sabat günlerinden, aýratyn sadakalaryňyzdan, Hudaýa aýdan sadakalaryňyzdan we Rebbe hödür eden ähli meýletin sadakalaryňyzdan daşarydyr. ³⁹ Ýedinji aýyň on başınjy güni, siz ýerleriňiziň hasylyny ýygnaşyňyzda, ýedi günläp Rebbiň hormatyna baýram ediň. Birinji we sekizinji günleri doly dynç alyň, işlemäň. ⁴⁰ Birinji gün oňat miweli agaçlaryň miwesini, hurma şahalaryny, gür ýaprakly agaçlaryň we suw boýunda ösýän söwütleriň şahalaryny alyp, siz Hudaýyňyz Rebbiň huzurynda ýedi günläp şady-horramlykda boluň. ⁴¹ Her ýyl ýedinji aýda ýedi günläp Rebbiň hormatyna baýram ediň. Bu siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedi parzdyr. ⁴² Ýedi günläp çatmalarda ýaşasň, Ysraýylyň ähli yerli halky çatmalarda ýaşasyn. ⁴³ Eger şeýle etseňiz, Meniň Ysraýyl halkyny Müsürden alyp çykanymdan soň, olary çatmalarda ýaşadandygymy siziň nesilleriňiz bilelerler. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin“. ⁴⁴ Şeýdip, Musa Ysraýyl halkyna Rebbiň hormatyna bellenmeli baýramlary yglan etdi.

24-nji bap

Mukaddes ýerdäki çyralar baradaky kanunlar

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Ysraýyl halkyna buýur, her gün ýşyk bolar ýaly çyra üçin saňa ýenjilen zeýtunyň sap arassa ýagyny getirsinler. ³ Harun çyraný Rebbe ýüz tutulýan çadyrda, Äht sandygynyň önündäki tutynyň daşynda, Rebbiň huzurynda her gün agşamdan ertire çenli ýanyp durar ýaly edip goýsun. Bu siziň bütin nesilleriňiz üçin ebedi parz bolsun. ⁴ Ol çyralary sap altyndan bolan çyradanyň üstünde, Rebbiň huzurynda her gün agşamdan ertire çenli ýanyp durar ýaly edip goýsun».

Hudaýa hödür edilen çörek

⁵ Reb Musa şeýle diýdi: «Saýlama bugdaý unundan on iki sany çörek bişirt, olaryň her biriniň agramy ondan iki batmana barabar bolsun. ⁶ Olary Rebbiň huzurynda, sap altyndan bolan hantagtanyň üstünde alty altydan iki hatar edip goý. ⁷ Her hatar çöregiň ýanynda Rebbiň

ýoluna hödür edilen paý hökmünde, sap arassa, ýakymly ysly tütetgiden goý. Bu Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka bolup, ol çöregiň ornuny tutar. ⁸Harun bulary adat boýunça her Sabat günü Rebbiň huzurunda goýsun. Bu Ysraýyl halkynyň ebedilik borjudyr. ⁹Bu çörekler Harun we onuň ogullarynyňkydyr. Olar mukaddes ýerde iýilsin. Çünki Rebbe ot üsti bilen berilýän sadaka paýlarynyň içinde ruhanylar üçin örän mukaddesi şudur. Bu siziň üçin ebedi parzdyr».

Hudaýa dil ýetirmek we onuň jezasy

¹⁰Ysraýyllaryň arasynda ejesi ysraýylly, kakasy bolsa müsürli bolan bir adam bardy. Düşelgede bir ysraýylly aýalyň ogly bilen başga bir ysraýylly uruşmaga başladylar. ¹¹Ysraýylly aýalyň ogly küpür gepläp, Rebbiň adyna dil ýetirdi. Onsoň ony Musanyň ýanyna alyp geldiler. Onuň ejesiniň ady Şelomytdy, ol dan tiresinden bolan Dibriňiň gyzydy. ¹²Reb özlere näme etmelidigini aýan edýänçä, olar ýaňky adamy gabap goýdular.

¹³Reb Musa şeýle diýdi: ¹⁴«Hudaýa dil ýetireni düşelgäniň daşyna çykar, ony eşidenleriň bary ellerini onuň kellesine goýsunlar we bütin halk ony daşlasyn. ¹⁵Onsoň Ysraýyl halkyna aýt: „Kim öz Hudaýyna dil ýetirse, onuň günäsi öz boýnunadyr. ¹⁶Kimde-kim Rebbiň adyna dil ýetirse, ol ölüme höküm edilsin, ony bütin halk daşlasyn. Gelmişekmi ýa-da ýerli halk, parhy ýok, Rebbiň adyna dil ýetiren öldürilmelidir. ¹⁷Adam öldüreniň özi-de ölüme höküm edilsin. ¹⁸Mal öldüren onuň öwezini mal bilen tölesin. ¹⁹Kim-de kim biriniň bedenine şikes ýetirse, onuň özüne-de edil şonuň ýaly şikes ýetirilsin. ²⁰Döwük ýerine döwük, göz ýerine göz, diş ýerine diş, kime nähili şikes ýetiren bolsa, onuň özüne-de şonuň ýaly şikes ýetirilsin. ²¹Mal öldüren onuň öwezini mal bilen tölesin, adam öldüren ölüme höküm edilsin. ²²Gelmişek üçin hem, ýerli adam üçin hem kanun birdir, çünki siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin“».

²³Musa bu tabşyryklary Ysraýyl halkyna bereninden soň, olar Rebbe dil ýetiren adamy düşelgäniň daşyna çykaryp daşladylar. Şeýle etmek bilen Ysraýyl halky Rebbiň Musa beren tabşyrygyny ýerine ýetirdi.

25-nji bap

Mukaddes ýyl

¹Reb Sinaý dagynda Musa şeýle diýdi: ²«Ysraýyl halkyna aýt: „Meňiň size berýän ýurduma baranyňyzda, siz Rebbiň hormatyna her ýedinji ýyl ýere ekin ekmän dynç beriň. ³Alty ýyl ýeriňe ekin ek, alty ýyl

üzümçiligiňi puda we alty ýyl hasylyňy ýygna. ⁴ Emma ýedinji ýyl ýer bütinleý ekişsiz galdyrylsyn. Ol Rebbe bagyş edilen ýyl bolsun. Sen ekin meýdanyňa ekin ekme, üzümçiligiňi pudama. ⁵ Hasyly ýygnalandan soň, sen özi gögereni orma, pudalmadyk üzümiň miwesini ýygnama, ýedinji ýyl ýer bütinleý ekişsiz galdyrylsyn. ⁶ Ýeriň ekişsiz galdyrylan ýyly, önen hasyl siz we siziň gullaryňyzdyr gyrnaklaryňyz, hakyna tutma hyzmatkärleriňiz we siz bilen wagtlaýyn ýaşayan gelmişek üçin iýmit bolsun. ⁷ Şeýle hem ýeriň hasyly siziň mal-garalaryňyz we ýurduňyzdaky ýabany haýwanlar üçin iýmit bolsun“».

Baýram ýyly

⁸ „Ýedi ýyly ýedi gezek sanap geçir. Şonda ol kyrk dokuz ýyl bolýandyr. ⁹ Onsoň ýedinji aýyň onunjy güni, surnay batly çalynsın. Günäden saplanma güni surnay bütin ýurduňyzda çalynsın. ¹⁰ Ellinji ýyly mukaddes ýyl edip, siz ýurduň ýaşajylarynyň baryna azatlyk ygılan ediň. Bu siziň üçin baýram ýyly bolsun. Her kim öz mülküne, öz maşgalasyna dolanyp gelsin. ¹¹ Bu ellinji ýyl siziň üçin baýram ýyly bolsun. Ýere ekin ekmäň, özi gögerenini ormaň, pudalmadyk üzümiň hasylyny ýygnamaň. ¹² Çünki bu baýram ýyly siziň üçin mukaddes ýyldyr. Bu ýyl siz diňe ekin meýdanynyň öz öndüren önümlerini iýiň.

¹³ Bu baýram ýylynda her kim öz mülküne dolanyp gelsin. ¹⁴ Ýoldaşyňyza ýer satanyňyzda ýa-da satyn alanyňyzda biri-biriňizi aldamaň. ¹⁵ Ýoldaşyňyzdan ýer satyn alanyňyz-da, onuň bahasy indiki baýram ýylyna çenli, ýeriň öndürüp biljek hasylyna görä kesilsin. ¹⁶ Eger baýrama çenli wagt köp bolsa, onda ýeriň bahasyny artdyryň. Eger baýrama çenli az wagt galan bolsa, onuň bahasyny aşak düşüriň, çünki siz ýeriň öndürjek belli bir mukdardaky hasylyny satyn alýarsyňyz. ¹⁷ Siz birek-biregi aldamaň, Hudaýyňyzdan gorkuň, çünki siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin.

¹⁸ Ýurduňyzda howpsuz ýaşaryňyz ýaly, Meniň parzlarymy berjaý ediň, hökümlerime boýun boluň. ¹⁹ Ýer size öz miwesini eçiler, siz ondan doýup iýip, howpsuz ýaşarsyňyz. ²⁰ Emma kimdir biriniň: ‘Eger ekin ekmesek, hasyl ýygnamasak, onda biz ýedinji ýylda näme iýeris?’ diýip soramagy mümkindir. ²¹ Men altynjy ýylda ýere şeýle bir bereket indererin welin, ol iki ýyla ýeterlik hasyl berer. ²² Sekizinji ýyl ekin ekeniňizde-de, siz öňki hasyldan iýersiňiz. Tä dokuzynjy ýyla çenli, täze hasyl ýetişýänçä, siz köne hasyldan iýersiňiz“».

Satylan emlägiň yzyna berilmegi

²³ «„Ýer hemişelik satylmasyn, çünki ol Meniňkidir. Siz Meniň ýanymda gelmişek we kärendeçi ýalysyňyz. ²⁴ Eýeleýän ähli ýeriňizde siz ony gaýtadan satyn almaga mümkinçik döredin. ²⁵ Eger öz garyndaşlaryňyzdan biri garyp düşüp, mülküniň bir bölegini satsa, onda onuň iň mährem garyndaşy gelip, onuň satan ýerini yzyna satyn alsyn. ²⁶⁻²⁷ Eger onuň ýeri pul töläp yzyna satyn alyp biljek garyndaşy bolman, emma soň onuň özi baýap, ýeri yzyna satyn alar ýaly ýeterlik pul toplasa, onda ol ýeriň satylanyndan bäri geçen wagty hasaplap aýryp, galan puly satan adamyna gaýtaryp bersin we mülk hem eýesine gaýtarylyp berilsin. ²⁸ Emma eýesiniň ýeri yzyna satyn almaga ýeterlik puly bolmasa, onda satylan ýer baýram ýylyna çenli ony satyn alan adamyň elinde galar. Ýöne baýram ýylynda ýer onuň ygtyýaryndan çykyp, mülk öňki eýesine gaýtarylyp berilsin.

²⁹ Eger biri galadaky öýüni satsa, ol satylan wagtyndan soňky bir ýylyň dowamynda öýi yzyna satyn alyp biler. Eýesiniň öýi bir ýyla çenli yzyna satyn almaga haky bar. ³⁰ Eger galadaky öý bir ýyla çenli yzyna satyn alynmasa, öý ony satyn alan adamyň elinde hemişelik galar. Öý baýram ýylynda-da, satyn alanyň ygtyýaryndan çykmaz. ³¹ Emma diwarsyz obalardaky öýler açyk meýdan bilen deň saýylsyn. Olar yzyna satyn alnyp bilner we baýram ýyly öz hakyky eýesine gaýtarylyp berilsin. ³² Lewileriň galalary barada aýtsak, lewiler özlerine degişli galalardaky öýlerini islän wagtlyry yzyna satyn alyp bilerler. ³³ Lewileriň biri özlerine degişli bolan galalaryň birindäki öýi satyp, ony yzyna satyn almasa, öý baýram ýyly onuň özüne gaýtarylyp berilsin. Çünki lewileriň galalaryndaky öýleri, olaryň Ysraýyl halkynyň arasyndaky mülkleridir. ³⁴ Emma olaryň galalarynyň töweregindäki açyk meýdanlar satylmaly däldir, çünki bu olaryň ebedilik mülküdir“».

Garyba karz berlişi

³⁵ «„Eger garyndaşlaryňyzdan biri garyp düşüp, ol seniň kömegiňe mätäç bolsa, sen oňa aranyzda ýaşayan gelmişeklere goldaw berşiň ýaly goldaw bermeli. ³⁶ Ondan göterim alyp, peýda görjek bolma. Hudaýyňyzdan gork. Goý olar siziň aranyzda ýaşasyn. ³⁷ Kömege mätäje karz alan pulundan artyk töletme ýa-da peýda görmek üçin iýmiti oňa ýokary bahadan satma. ³⁸ Kengan ýurduny size bermek üçin, siziň

Hudaýyňyz bolmak üçin, sizi Müsürden alyp çykan Hudaýyňyz Reb - Mendirin.

³⁹ Eger seniň kömegiňe mätäç bolanlaryň biri halys garyp düşüp, özüni saňa satsa, sen olary gul ýaly işleme. ⁴⁰ Gaýtam, olar seniň ýanynda hakyna tutulan hyzmatkäriň ýa-da seniň bilen wagtlaýyn ýaşayan gelmişek ýaly bolsunlar. Olar seniň ýanynda baýram ýylyna çenli işlesinler. ⁴¹ Baýram ýylynda bolsa olar öz çagalary bilen seniň ygtyýaryňdan çykyp, öz maşgalasyna, atalarynyň mülküne dolanyp gelsin. ⁴² Çünki olar Meniň Müsürden alyp çykan gullarymdyr. Olar gullaryň satylyşy ýaly satylmaly däldir. ⁴³ Siz olara gödek daraşmaň, Hudaýyňyzdan gor kuň. ⁴⁴ Eger size gul-gyrnak gerek bolsa, olary töweregiňizdäki milletlerden satyn alyň. ⁴⁵ Öz araňyzda ýaşayan gelmişekleriň arasyndan, olaryň siziň ýurduňyzda doglan çagalarynyň arasyndan, siz gul-gyrnak satyn alyp bilersiňiz. Olar siziň eýeçiligiňizde bolarlar. ⁴⁶ Olary siz özüňizden soňky çagalaryňyza miras hökmünde galdyryp bilersiňiz. Siz olary gul hökmünde ulanyp bilersiňiz, ýöne öz Ysraýyl doganlaryňyza hiç kim gödeklik bilen daraşmasyn.

⁴⁷⁻⁴⁸ Eger siziň araňyzda ýaşayan gelmişekleriň biri baýap, öz ysraýyly doganlaryňyzdan biri garyp düşüp, özüni ýaňky gelmişege ýa-da gelmişegiň kowumyndan birine satsa, ol satylanyndan soň, onuň yzyna satyn alynmaga haky bardyr. Öz ysraýyly doganlaryndan biri ony yzyna satyn alyp biler. ⁴⁹ Agasy ýa-da doganoglany, ýa-da öz kowumyndan bolan mährem garyndaşlarynyň biri ony yzyna satyn alyp biler. Eger satylanyň özi baýasa, onda onuň özi, özüni yzyna satyn alyp biler. ⁵⁰ Ol özüni satyn alan adam bilen, satylan ýylyndan bäri geçen ýyllary hasaplasyn. Baha baýram ýylyna çenli galan wagta görä hakyna tutulan işçiniň gündelik zähmet hakynyň hasabyna görä hasaplanyp çykarylsyn. ⁵¹ Eger baýram ýylyna çenli wagt uzak bolsa, onda ol özüniň satyn alnan bahasyna görä tölesin. ⁵² Eger-de baýram ýylyna çenli galan wagt az bolsa, onda ol özüni satyn alan adam bilen hasaplaşyp, tölegi öz satylan wagtyndan bäri geçen wagta görä tölesin. ⁵³ Olar ýylyna hakyna tutulýan işçi hökmünde baý gelmişegiň ygtyýarynda bolar. Ýöne hojaýyn siziň gözünüziň alnynda olara gödek daraşmasyn. ⁵⁴ Eger olar şeýle ýagdaýda yzyna satyn alynmasalar, olar we olaryň çagalary baýram ýylynda azatlyga çykarylmaladyrlar. ⁵⁵ Çünki Ysraýyl halky Meniň gullarym, Meniň Müsürden alyp çykan gullarymdyr. Siziň Hudaýyňyz Reb - Mendirin“».

26-njy bap

Hudaýyň tabşyryklaryny berjaý etmegiň sylagy

¹ „Özüňize butlar ýasamaň, heýkeller we uly daşlar dikmäň. Sežde etmek üçin yurduňyzda oýma daş dikmäň. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin. ² Meniň Sabat günümi saklap, Meniň mukaddes öýüme hormat goýuň. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin.

³⁻⁴ Eger siz Meniň parzlaryma eýerip, tabşyryklarymy saklap, olary ak ýürekden berjaý etseňiz, Men siziň ýerleriňize gerek wagtynda ýagşy ýagdyrарyn. Ýer hasyl berer, meýdan agaçlary-da miwe getirer. ⁵ Ekinleriňiz şeýle bir köp hasyl getirer welin, döwegiňiz üzüm ýygymyna çenli dowam eder. Üzüm ýygymy galla ekişine çenli dowam eder, çöregiňizi doýup iýersiňiz, yurduňyzda howpsuzlykda ýaşarsyňyz. ⁶ Men ýurda parahatçylyk bererin. Siz arkaýyn ýatyp-turarsyňyz. Sizi gorkuzan bolmaz. Men ýurtdaky wagşy haýwanlaryň ýoguna ýanарyn. Yurduňyzda uruş bolmaz. ⁷ Siz duşmanlaryňyzdan üstün çykarsyňyz. Uruşda duşmanlaryňyzy gyrarsyňyz. ⁸ Bäşiňiz ýüzden, ýüziňiz münden üstün çykarsyňyz. Uruşda duşmanlaryňyzy gyrarsyňyz. ⁹ Men sizi ýalkap, size köp çaga berip, sanyňyzy köpelderin. Men siziň bilen eden ähtimi saklaryn. ¹⁰ Siz uzak wagtlaп saklanan öňki köne gallany iýersiňiz. Täze hasyla ýer açmak üçin, siz köne hasyly çykaryp taşlamaly bolarsyňyz. ¹¹ Men siziň aranyzda ýaşalgamy goýарyn. Men hiç haçan sizden ýüz öwürmerin. ¹² Men siziň aranyzda bolup, siziň Hudaýyňyz bolарyn, sizem Meniň halkym bolarsyňyz. ¹³ Müsürlileriň guly bolup galmasynlar diýip, sizi Müsürden alyp çykan Hudaýyňyz Reb – Mendirin. Sizi olaryň elinden azat edip, başyňyzy dik tutduryp ýöreden Mendirin.

Hudaýa gulak asmazlygyň jezasy

¹⁴⁻¹⁶ Eger siz Maňa boýun egmän, ähli tabşyryklarymy berjaý etmän, parzlarymdan, hökümlerimden ýüz öwrüp, ähtimi bozsaňyz, Men siziň üstüňizden howp indererin. Bejerip bolmaýan, gözüni kör edip, lütüni çykarýan ysytmany Men siziň başyňyzdan indererin. Eken ekinleriňiz özüňize nesip etmez, olary duşmanlaryňyz iýer. ¹⁷ Men sizden ýüz öwrerin, duşmanlaryňyz sizden üstün çykarlar, ýagylaryňyz üstüňizden höküm sürerler. Siz zýyňyzda kowgy bolmasa-da, dowla düşüp gaçarsyňyz. ¹⁸ Şeýle betbagtçylyklardan soňam siz Maňa gulak asmasaňyz, onda Men size öňküden ýedi esse artyk jeza bererin. ¹⁹ Men siziň buýsanýan

güýjüňizi syndyrarın. Gökden ýagş ýagmaz we ýerleriňiz gatap, demre döner. ²⁰ Siz güýjüňizi biderek sarp edersiňiz, ýeriňiz hasyl, agaçlaryňyz miwe bermez.

²¹ Eger siz Maňa garşy gitmegiňizi dowam edip, Maňa gulak asmasaňyz, boýnuýogynlygyňyz üçin Men size ýene-de ýedi esse artyk jeza bererin. ²² Üstüňize wagşy haýwanlary ibererin. Olar sizi çagalaryňyzdan jyda düşürerler, mallaryňyzy gyrrarlar, sanyňyzy azaldyp, ýollaryňyzy çolardarlar. ²³⁻²⁴ Şu jezalardan soňam Maňa tarap öwrülmän, garşy gitmegiňizi dowam etseňiz, onda Men hem siziň garşyňyza gidip, günäleriňiz üçin size ýene öňküden-de ýedi esse artyk jeza bererin. ²⁵ Men siziň ýurduňyzda uruş turzarın. Ähtimi bozanlygyňyz üçin, Men size hökman jeza bererin. Eger siz galalaryňyzda gaçyp gizlenseňiz, Men siziň araňyza gyrgyn keselini ibererin. Şeýdip, Men sizi duşmanyňyzyň eline bererin we olar siziň üstüňizden höküm sürerler. ²⁶ Men sizi çörekden kesenimde, on aýal diňe bir tamdyrda çörek ýapar. Olar çöregiňizi size ölçäp bererler. Siz ondan iýersiňiz, ýöne doýmarsyňyz. ²⁷⁻²⁸ Emma munuň bilen-de, siz Maňa gulak asman, garşy gitmegi dowam etseňiz, Men gahar bilen size garşy gidip, günäleriňiz üçin size ýene öňküden-de ýedi esse artyk jeza bererin. ²⁹ Siz açlygyňyzdan ýaňa ogullaryňyzyň, gyzlaryňyzyň etini iýersiňiz. ³⁰ Siziň sežde edýän ýerleriňizi ýykyp, ýakymly ysly tütetgi ýakýan sypalaryňyzy weýran ederin. Siziň maslyklaryňyzy ýykylan butlaryňyzyň maslyklarynyň üstüne üşüderin. Men sizi ret ederin. ³¹ Men siziň galalaryňyzy haraba öwürüp, siziň sežde edilýän ýerleriňizi ýer bilen ýegsan ederin, ýakymly ysly gurbanlyklaryňyzy kabul etmerin. ³² Siziň ýurduňyzy şeýle bir weýran ederin welin, onda ornaşmaga gelýän duşmanlaryňyz muňa haýran galarlar. ³³ Men sizi gelmişek milletleriň arasyna pytradyp, garşyňyza uruş turzarın. Siziň ýurduňyz çolaryp, galalaryňyz haraba öwürüler. ³⁴ Siz duşmanlaryňyzyň ýurdundakaňyz, haraba bolup ýatan boş ýer oňat dync alar. Ýer näçe köp harabalykda ýatsa, ol şonça-da onuň hözirini görer. ³⁵ Ol ýerde ýaşayarkaňyz Sabat günleriňiz boş ýatmadyk ýer, şu wagt siz ýesirlikdekäňiz, boş ýatsyn. ³⁶ Duşmanlaryňyzyň ýurtlarynda diri galalaryňyzyň ýüreklerine Men şeýle bir gorky saların welin, hatda ýapragyň şemala şygyrdaýan sesi-de sizi gaçmaga mejbur eder. Siz gylyçdan gaçýan ýaly gaçarsyňyz. Siz zýyňyzda kowgy bolmasa-da, bar ýaly bolup gaçarsyňyz. ³⁷ Sizi kowalaýan bolmasa-da, gylyçdan gaçýan dek, biri-biriňize bütredişip ýykylarsyňyz, sizde duşmanlaryňyza garşy durmaga mejal galmaz. ³⁸ Siz gelmişek milletleriň arasynda heläk bolup,

duşmanlaryňyzyň ýurdy sizi ýuward. ³⁹ Diri galanlaryňyz bolsa öz günäleriňiz we atalaryňyzyň günäleri zerarly duşmanlaryňyzyň ýurdunda çüýräsiňiz.

⁴⁰⁻⁴² Siziň nesilleriňiz öz günälerini we atalarynyň günälerini, olaryň Maňa biwepalyk edip, Meniň garşyma gidendiklerini we Meniň hem olara garşy gidip, olary duşmanlarynyň ýurduna getirendigimi boyun alarlar. Siziň nesilleriňiz boýnuýogynlyk etmeklerini bes edip, öz günäleri üçin ötüňç soranlaryndan soň, Men Ýakup bilen eden ähtimi, Yshak bilen eden ähtimi, Ybraýym bilen eden ähtimi we ýurdy size bererin diýip eden wadamy ýatlaryn. ⁴³ Çünki ýer halk tarapyndan terk edilip, ol haraba bolup ýatyr. Halk Meniň hökümlemini ret edip, parzlamyndan ýüz öwrendigi üçin, öz duşmanynyň ýurdunda öz günäsiniň jezasyny çeksin. ⁴⁴ Emma bu zatlara garamazdan Men olar heniz duşmanlarynyň ýurdundakalar, olary ret edip, olardan ýüz dönderip, bütinleý heläk etmerin we olar bilen eden ähtimi bozmaryn, çünki Men Reb, olaryň Hudaýydyryn. ⁴⁵ Gaýtam, olar üçin, olaryň Hudaýy bolmak üçin, olaryň beýleki milletleriň gözünüň alynda Müsürden alyp çykan atabalary bilen eden ähtimi ýatlaryn. Siziň Hudaýyňyz Reb – Mendirin“. ⁴⁶ Rebbiň Sinaý dagynda Musanyň üsti bilen Ysraýyl halkyna beren parzlary, hökümleri we kanunlary şulardan ybaratdyr.

27-nji bab

Hudaýa aýdylan sadakalar baradaky kanunlar

¹ Reb Musa şeýle diýdi: ² «Ysraýyl halkyna aýt: „Eger kimdir biri Rebbe berlen wadany berjaý etmek üçin, Rebbe bagyş edilen bolsa, ol adam şu möçberdäki bahalar bilen azat edilip bilner. ³ Ýigrimi ýaşdan altmyş ýaşa çenli bolan erkek adamyň bahasy mukaddes öýüň kesgitlän ölçegine görä bir ýüz mysgal* kümüş bolsun. ⁴ Eger aýal maşgala bolsa, ýetmiş mysgal kümüş bolsun. ⁵ Bäş ýaşdan ýigrimi ýaşa çenli bolan oglanlaryň bahasy kirk baş mysgal kümüş, gyzlaryňky ýigrimi iki mysgal kümüş bolsun. ⁶ Bir aýlykdan baş ýaşa çenli bolan oglanyň bahasy on bir mysgal kümüş, gyzyň bahasy ýedi mysgal kümüş bolsun. ⁷ Ýaş altmyş ýa-da ondan ýokary bolan erkek kişiniň bahasy otuz baş mysgal kümüş, aýalyňky ýigrimi iki mysgal kümüş bolsun. ⁸ Eger kimdir biri Rebbe adam bermegi wada edip, soňam onuň boşadylmagy üçin tölenmeli

* ^{27:3} *Bir ýüz mysgal* – ýewreyçe «elli şekel». Elli şekel takm. 600 gr. deňdir.

bahany tölöp bilmese, onda ony ruhanynyň ýanyna getirsinler. Ruhany onuň ýagdaýyna görä baha kessin.

⁹ Eger Rebbe wada berlen mal sadaka hökmünde kabul edilse, onda hödür edilen her bir sadaka maly mukaddesdir. ¹⁰ Malyň eýesi maly başga oňat mal bilen çalyşmaly däldir. Eger bir mal başga mal bilen çalyşyýan ýagdaýynda, olaryň ikise-de Rebbe degişlidir. ¹¹ Eger wada berlen mal Rebbe hödür edilmeýän haram mallardan bolsa, ol mal ruhanynyň ýanyna getirilsin. ¹² Oňatdygyna ýa-da erbetdigine garamazdan, ruhanany mala baha kessin. Ruhanynyň kesen bahasy gutarnykly baha bolsun. ¹³ Eger malyň eýesi ony yzyna satyn almakçy bolsa, ol ruhanynyň kesen bahasynyň üstüne ýene başden birini goşsun.

¹⁴ Eger kimdir biri öýüni Rebbe bagyş etse, oňatmy ýa-da erbet, parhy ýok, ruhanany oňa baha kessin. Ruhany ony näçe bahalasa, şol baha gutarnykly baha bolsun. ¹⁵ Eger-de öýüni bagyş eden adam ony yzyna satyn almakçy bolsa, ol kesilen bahanyň üstüne ýene başden birini goşsun. Şondan soň öý öz eýesine gaýtarylyp berler. ¹⁶ Eger kimdir biri öz mülkünden bir bölek ýeri Rebbe bagyş etse, ýeriň bahasy oňa ekiljek tohumyň mukdaryna görä kesilsin: on batmanlyk arpa tohumynyň gymmaty bir ýüz mysgal kümüş bolsun. ¹⁷ Eger kimdir biri ýeri baýram ýyly geçen badyna Rebbe bagyş etse, ýeriň bahasy ruhanynyň kesen nyrhynda galsyn. ¹⁸ Eger eýesi ýeri baýram ýylyndan has soňrak Rebbe bagyş etse, onda ruhanany indiki baýram ýylyna çenli galan wagty hasaplap, bahany öňkäden kemeltsin. ¹⁹ Eger ýeri Rebbe bagyş eden adam ony yzyna satyn almakçy bolsa, onda ol ruhanynyň kesen bahasynyň üstüne başden birini goşsun. Şondan soň ýer öz eýesine gaýtarylyp berler. ²⁰ Emma ýeri ilki yzyna satyn alman, ony başga birine satsa, ýer eýesiniň ony yzyna satyn almaga haky ýokdur. ²¹ Emma baýram ýyly gelende, ýer bagyş edilen mülk hökmünde Rebbiňki bolar. Ol ýer ruhanynyň eýeçiligine geçer.

²²⁻²³ Eger biri öz mülkünden daşary satyn alan ýerini Rebbe bagyş etse, ruhanany ýeriň bahasyny, baýram ýylyna çenli galan wagta görä hasaplap çykarsyn. Rebbe mukaddes sadaka hökmünde ýeriň bahasy şol gününň özünde tölensin. ²⁴ Baýram ýylynda bolsa ýer mülk eýesine, ýagny satyn alnan adamyna geçer. ²⁵ Ähli bahalar, mukaddes öýüň resmi ölçegine görä kesilsin, ýagny iki mysgal*.

²⁶ Mal-garanyň ilkinji doglany Rebbiňkidir. Ony hiç kim Rebbe bagyş edip bilmez. Öküz bolsun, owlak-guzy bolsun, parhy ýok, olar

* ^{27:25} *Iki mysgal* – ýewreýçe «ýigrimi gera». Ýigrimi gera takm. 10 gr. deňdir.

Rebbiñkidir. ²⁷ Eger ol mal haram bolsa, onda malyň eyesi ruhanynyň kesen bahasynyň üstüne başden birini goşup, ony yzyna satyn alsyn. Eger mal yzyna satyn alynmasa, kesilen baha görä satylsyn.

²⁸ Rebbe bagyş edilen islendik zat – adam bolsun, haýwan bolsun ýa-da mülk berlen ýer bolsun – parhy ýok, ol satylp ýa-da yzyna satyn alnyp bilinmez. Bagyş edilen her bir zat ebedilik Rebbe degişlidir. ²⁹ Ölüme bagyş edilen ynsanlar hem yzyna satyn alnyp bilinmez. Olar hökman ölüme höküm edilsin.

³⁰ Ýerden önyän önümleriň ondan biri – dänemi ýa-da miwe – parhy ýok, olaryň bary Rebbiñkidir. Olar Rebbe degişlidir. ³¹ Eger kimdir biri öz zekadyny yzyna satyn almak islese, zekadyň nyrhynyň üstüne başden birini goşsun. ³² Iri mallaryň we dowarlaryň zekady, ýagny çopanyň sanaýan her onunjy maly Rebbe bagyş edilsin. ³³ Hiç kim şikesli maly sadaka bermesin. Şeýle hem mal çalşylmasyn. Eger ol çalşylaysa, olaryň ikisem Rebbe degişli bolar. Siz olary yzyna satyn almaly dälisiňiz“».

³⁴ Rebbiñ Sinaý dagynda Ysraýyl halky üçin Musa beren buýrukлары şulardan ybaratdyr.